

ΑΙ Ξ Ω Ν Η

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ — ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1952

Α Ϊ Ξ Ω Ν Η

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ

Συνδρομή ἔτησίᾳ Ἑσωτερικοῦ δρχ. 60.000—Ἐξωτερικοῦ Δολλ. 5—
Διὰ τὴν Αἴγυπτον Λίρ. Αἰγύπτ. 2. — Τιμὴ τοῦ τεύχους δρχ. 10.000
Τόμος Β', Ἀριθμ. φύλλου 21 — 22

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: ὁδὸς Νίκης 20, Ἀθῆναι. Τηλέφ. 24.106

Æ Χ Ο Ν Ι

REVUE MENSUELLE DE LA CULTURE INTELLECTUELLE HELLÉNIQUE
ADRESSE DE LA REDACTION: 20 RUE NIKIS, ATHÈNES—GRÈCE. TEL. 24.106

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

ΙΩΣΗΦ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΙΚΙΩΝΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΟΥΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΙΞΩΝΗΝ ΚΑΙ Η ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΙΣ ΑΥΤΗΣ ΕΚ ΤΟΥ ΑΘΗΝΑΪΚΟΥ ΑΓΙΟΛΟΓΙΟΥ

Ὁ πρῶτος τόμος τοῦ περιοδικοῦ «Αἰξωνή», τὸν ὁποῖον μετὰ προσοχῆς διεξήλθον, ἀποτελεῖ παρήγορον προσπάθειαν διὰ τὴν ἐνίσχυσιν καὶ τὴν συστηματικὴν μελέτην τῆς ἑλληνικῆς παραδόσεως.

Ὡς ἐκ τούτου, νομίζω, ὅτι εἶναι καθήκον παντὸς ἀσχολουμένου με σχετικὰ θέματα καὶ δυναμένου νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἀξιόλογον αὐτὴν ἑλληνικὴν προσπάθειαν, νὰ σπεύσῃ νὰ προσφέρῃ καὶ αὐτὸς τὴν πνευματικὴν του συνδρομὴν.

Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, ὁ ὁποῖος με παρεκίνησεν εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος ἄρθρου, εἰς δὲ τὴν ἐκλογὴν τοῦ θέματος με ἐβοήθησεν ἡ πληροφορία, ὅτι ἡ ἐκκλησία τοῦ μέλλοντος νὰ ἰδρυθῇ συνοικισμοῦ «Αἰξωνή» θὰ τιμᾶται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ἀποστόλου Παύλου καὶ τῶν Ἀθηναίων ἁγίων.

Ἐπειδὴ ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἀσχολοῦμαι με τὴν σύνταξιν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ ἀγιολογίου, ἔκρινα σκόπιμον, ὅπως ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἀπαριθμήσω ἐνταῦθα, χάριν τῶν ἀναγνωστῶν καὶ τῶν οἰκιστῶν τῆς «Αἰξωνῆς», τὰ ὀνόματα τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν ὁπωσδήποτε σχετιζομένων πρὸς τὰς Ἀθήνας ἁγίων. Διότι καὶ αὐτοὶ πρέπει νὰ μὴ λείψουν ἀπὸ τὴν εἰκονογράφειν τῆς ἐκκλησίας τῆς «Αἰξωνῆς», ἡ ὁποία θὰ συγκεντρώσῃ, κατὰ τὸ δυνατόν, ὅλους τοὺς ἁγίους τῆς ἀθηναϊκῆς παραδόσεως.

Εἰς τὸ μικρὸν τοῦτο ἄρθρον ἀναγράφω, πρὸς τὸ παρόν, μόνον τοὺς ἀκμάσαντας κατὰ τοὺς πρώτους ἕξ ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνας. Τινὲς ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν θ' ἀντιληφθοῦν, ὅτι δὲν περιέλαβα ὀνόματά τινα ἁγίων ἀναφερόμενα εἰς διαφόρους ἀναγραφὰς σχετικὰς με τοὺς Ἀθηναίους ἁγίους· τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι κατόπιν τῆς ἐπισταμένης μελέτης μου περὶ τὸ ἀθηναϊκὸν ἀγιολόγιον, ἐπέισθην ὅτι ἅγιοί τινες ἀνήκουν εἰς τὸ ἀγιολόγιον ἄλλων τόπων, τινὲς δὲ ἀνήκουν εἰς μεταγενεστέρων τοῦ V' αἰῶνος ἐποχὴν.

Τοὺς συλλεγέντας εἰς τὸ ἀθηναϊκὸν ἀγιολόγιόν μου κατατάσσω εἰς τὰς ἀκολουθούσους πέντε κατηγορίας: 1) τοὺς ἁγίους ἐπισκόπους Ἀθηνῶν, 2) τοὺς Ἀθηναίους ἁγίους τοὺς μαρτυρήσαντας ἢ ἐν εἰρήνῃ κοιμηθέντας εἰς Ἀθήνας, 3) τοὺς Ἀθηναίους ἁγίους τοὺς μαρτυρήσαντας ἢ ἐν εἰρήνῃ κοιμηθέντας, ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν, 4) τοὺς ἕξ ἄλλων τόπων ἁγίους, μαρτυρήσαντας ἢ ἐν εἰρήνῃ κοιμηθέντας ἐν Ἀθήναις, καὶ 5) τοὺς ἕξ ἄλλων τόπων ἁγίους, διελθόντας ἕξ Ἀθηνῶν.

Εἰδικῶς ὁμως ἡ ἐκκλησία τῆς «Αἰξωνῆς» θὰ συμπεριλάβῃ εἰς τὴν εἰκονογραφίαν της καὶ θην κατηγορίαν, τοὺς εἰς τοιχογραφίας πολλῶν ἐκκλησιῶν εἰκονιζομένους Ἀθηναίους ἢ τοὺς ἔχοντας σχέσιν πρὸς τὰς Ἀθήνας ἀρχαίους Ἑλληνας σοφοὺς καὶ φιλοσόφους, διὰ τῶν ἔργων τῶν ὁποίων ὑπενοήθη προφητικῶς ἡ ἔνσαρκος οἰκονομία τοῦ Χριστοῦ.

Εἰς τὴν ἐκκλησίαν ταύτην τῆς «Αἰξωνῆς», ἐκτὸς τῶν τυπικῶν εἰκόνων τοῦ Τέμπλου καὶ τοῦ Ἱεροῦ Βήματος, θὰ τεθοῦν — εἰς τὸ Ἱερὸν Βῆμα — ὡς συλλειτουργοῦντες Ἱεράρχαι, οἱ Ἀθηναῖοι ἅγιοι: Ἱερόθεος καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, καὶ οἱ μαθητεύσαντες ἐν

Ἀθήναις ἅγιοι: Βασίλειος ὁ μέγας καὶ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. Θὰ ἐπαναληφθῆ δὲ ἡ εἰκονογράφησις τῶν τεσσάρων τούτων Ἱεραρχῶν καὶ εἰς τὴν ἐκτὸς τοῦ Ἱεροῦ Βήματος κυρίως ἐκκλησίαν, ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ θέσιν.

Ἔχω τὴν γνώμην, ὅτι πάντες οἱ ἅγιοι θὰ ἔπρεπε νὰ εἰκονογραφηθοῦν καθ' ὁμάδας, καὶ κάθε ὁμάς ἁγίων νὰ ἔχη ἀνωθέν τῆς τὴν οἰκίαν ἐπιγραφὴν ἐν εἴδει πεποικιλμένης

Εἰκὼν 1.—Ὁ ἀπόστολος Παῦλος κηρύττων ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου.
(Ἔργον τοῦ καλλιτέχνου Δ. Σ. Πελεκάση).

ταινίας, ὡς π.χ. «Οἱ ἅγιοι Ἐπίσκοποι Ἀθηνῶν» καὶ κάτωθεν τῆς μεγάλης ταύτης ἐπιγραφῆς νὰ εἰκονογραφηθοῦν οἱ Ἐπίσκοποι κ.ο.κ.

Ἐξαιρέτως δέ, ἐπειδὴ ἡ ἐκκλησία τῆς «Αἰξωνῆς» θὰ τιμᾶται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ἀποστόλου Παύλου, πρέπει νὰ εἰκονογραφηθοῦν μεγάλοι συνθέσεις σχετικαὶ μὲ τὴν ἔλευσιν τοῦ ἀποστόλου εἰς Ἀθήνας, ἥτοι α') ἡ πιθανολογηθεῖσα ἄφιξις εἰς τὰ ὕδατα τῆς Αἰξωνῆς¹, β') ἡ πρὸς τὰς Ἀθήνας ἀνοδος, γ') ὁ ἀπόστολος πρὸ τοῦ Βωμοῦ τοῦ «Ἀγνώστου Θεοῦ», δ') ὁ ἀπόστολος συνδιαλεγόμενος μετὰ τῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν Ἀθηνῶν,

1. Βλ. περιοδικὸν «Αἰξωνή», τόμ. Α' (1950—1951), σελ. 135—136.

ε') ὁ αὐτὸς συνδιαλεγόμενος ἐν τῇ Ἀγορᾷ μετὰ τῶν ἐκεῖ παρατυγχανόντων, καὶ ς') ἡ ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου ὁμιλία του (Εἰκὼν 1).

Ὡσαύτως, ἐὰν θὰ ὑπάρχουν κενοὶ χώροι εἰς τοὺς τοίχους τῆς ἐκκλησίας, οὗτοι θὰ δύνανται νὰ εἰκονογραφηθοῦν μὲ θέματα εἰλημμένα ἐκ τοῦ βίου τῶν ἐνταῦθα ἀναγραφομένων ἁγίων, οὓς χωρίζω εἰς τὰς κάτωθι ὁμάδας:

1. Οἱ ἅγιοι ἐπίσκοποι Ἀθηνῶν

α') **Ἱερόθεος** (ὁ κατὰ παράδοσιν ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν), ὅστις εἰκονίζεται εἰς τὸ Ἱερόν Βῆμα εἰς πλείστας παλαιὰς ἐκκλησίας τῆς Ἀττικῆς² ἔζησε τὸν πρῶτον μ. Χρ. αἰῶνα, καὶ ἐν εἰρήνῃ ἐκοιμήθη. Τούτου τὴν μνήμην τιμᾷ ἡ ἐκκλησία τὴν 4ην Ὀκτωβρίου (Εἰκὼν 2).

β') **Διονύσιος** ὁ Ἀρεοπαγίτης, ζήσας καὶ μαρτυρήσας περὶ τὸ τέλος τοῦ πρῶτου μ. Χρ. αἰῶνος, οὗ ἡ μνήμη τιμᾶται τὴν 3ην Ὀκτωβρίου.

γ') **Νάρκισσος**, εἷς ἐκ τῶν ἑβδομήκοντα ἀποστόλων, μαρτυρήσας περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου μ. Χρ. αἰῶνος· ἡ μνήμη αὐτοῦ τιμᾶται τὴν 31ην Ὀκτωβρίου.

δ') **Πούπλιος** μαρτυρήσας ὡσαύτως κατὰ τὸν δεύτερον μ. Χρ. αἰῶνα, οὗτινος ἡ μνήμη τελεῖται τὴν 13ην Μαρτίου.

ε') **Κοδράτος** μαρτυρήσας τὸν αὐτὸν δεύτερον μ. Χρ. αἰῶνα, ἡ δὲ μνήμη αὐτοῦ τιμᾶται τὴν 21ην Ὀκτωβρίου.

ς') **Λεωνίδης** ὁ ἐν εἰρήνῃ κοιμηθεὶς, οὗτινος ἀγνοοῦμεν τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκμῆς, πάντως αὕτη θὰ συμπίπτει μετὰ τοῦ γ' μέχρι τοῦ ς' αἰῶνος· ἡ μνήμη αὐτοῦ τελεῖται τὴν 15ην Ἀπριλίου.

ζ') **Κλημάτιος**, γνωστὸς ἐξ ἐπιγραφῆς εὐρεθείσης πρὸ ἐτῶν εἰς Ἀθήνας· ἤκμασε πιθανῶς (λόγῳ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων τῆς ἐπιγραφῆς) κατὰ τὸ μεταξὺ τοῦ δ' καὶ τοῦ ς' μ. Χρ. αἰῶνος διάστημα.

2. ΑΘΗΝΑΙΟΙ ἅγιοι μαρτυρησάντες ἢ ἐν εἰρήνῃ κοιμηθέντες ἐν Αθήναις

α') **Ρουστικός** καὶ **Ἐλευθέριος**, οἱ τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου μαθηταί, οἵτινες συνεμαρτύρησαν μετὰ τοῦ διδασκάλου αὐτῶν τὴν 3ην Ὀκτωβρίου, ὅτε καὶ ἡ μνήμη αὐτῶν τελεῖται.

β') **Διονύσιος** καὶ **Χρηστίνα**, μαρτυρήσαντες ἐπὶ Δεκίου, τὸν γ' αἰῶνα, ὧν τὴν μνήμην τιμᾷ ἡ ἐκκλησία τὴν 18ην Μαΐου.

γ') **Ἡράκλειος**, **Παυλίνος** καὶ **Βενέδημος** οἱ κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου, μαρτυρήσαντες τὸν αὐτὸν γ' αἰῶνα, ὧν τὴν μνήμην τιμᾷ ἡ ἐκκλησία τὴν 18ην Μαΐου.

Εἰκὼν 2.—Ὁ ἅγιος Ἱερόθεος.
(Τοιχογραφία εὐρισκομένη εἰς τὸ Ἱερόν τῆς ἐκκλησίας Ἁγίας Παρασκευῆς τῆς Μονῆς τοῦ «Ἀναδραμάρη», παρὰ τὴν «Νέαν Μάκρην» Ἀττικῆς).

3. ΑΘΗΝΑΙΟΙ ΜΑΡΤΥΡΗΣΑΝΤΕΣ Η ΕΝ ΕΙΡΗΝΗ ΚΟΙΜΗΘΕΝΤΕΣ ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

α') **Ἀνάκλητος** Πάπας Ρώμης, μαρτυρήσας περὶ τὸ ἔτος 112, οὗ ἡ μνήμη (κατὰ τὴν λατινικὴν ἐκκλησίαν) τελεῖται τὴν 13ην Ἰουλίου.

β') **Υγείνιος** ὁ φιλόσοφος, Πάπας Ρώμης, μαρτυρήσας ἐν Ρώμῃ περὶ τὸ ἔτος 156, οὗ ἡ μνήμη (κατὰ τὸ λατινικὸν ἑορτολόγιον) τιμᾶται τὴν 11ην Ἰανουαρίου.

γ') **Σίξτος** (ἢ Ἐύστος) Β' Πάπας Ρώμης, μαρτυρήσας ἐν Ρώμῃ περὶ τὸ ἔτος 260, οὗ τὴν μνήμην τιμᾶ ἡ μὲν λατινικὴ ἐκκλησία τὴν 6ην Αὐγούστου, ἡ δὲ ὀρθόδοξος, τὴν 10ην τοῦ αὐτοῦ μηνός.

δ') **Δαρεία** μετὰ τοῦ (ἐξ Ἀλεξανδρείας συζύγου αὐτῆς) **Χρυσάνθου**, οἵτινες ἐμαρτύρησαν τὸν γ' αἰῶνα εἰς Ἀλεξάνδρειαν τούτων τὴν μνήμην τιμῶμεν τὴν 19ην Μαρτίου.

ε') **Μηνᾶς** ὁ καλλικέλαδος καὶ **Ἐρμογένης**, μαρτυρήσαντες ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπὶ Μαξιμίνου, ὧν τινῶν ἡ μνήμη τελεῖται τὴν 10ην Δεκεμβρίου.

ς') **Ἰσαυρος** ὁ διάκονος, **Βασίλειος** καὶ **Ἰννοκέντιος**, μαρτυρήσαντες εἰς Ἀπολλωνίαν περὶ τὰ τέλη τοῦ γ' αἰῶνος, ὧν τὴν μνήμην τιμᾶ ἡ ἐκκλησία τὴν 17ην Ἰουνίου.

ζ') **Μᾶρκος** ὁ ἀσκητής, ὅστις ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ ἐν τῷ «ὄρει Θράκης τῆς Αἰθιοπίας» κατὰ τὸν δ' μέχρι ς' αἰῶνα. Οὗτος εἰκονίζεται ὑπερήφανος καὶ γυμνός, ἔχων κεκαλυμμένον τὸ σῶμα διὰ τριχῶν.

4. ΑΓΙΟΙ ΕΞ ΑΛΛΩΝ ΤΟΠΩΝ ΜΑΡΤΥΡΗΣΑΝΤΕΣ Η ΕΝ ΕΙΡΗΝΗ ΚΟΙΜΗΘΕΝΤΕΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

α') **Παῦλος** καὶ **Ἀνδρέας** οἱ ἐκ Μεσοποταμίας στρατιῶται, οἵτινες ἐμαρτύρησαν ἐπὶ Δεκίου τὸν γ' αἰῶνα, τῶν ὁποίων ἡ μνήμη τελεῖται τὴν 18ην Μαΐου. (Πιθανῶς εἰς αὐτοὺς ἀναφέρεται ἡ πρωτοχριστιανικὴ δεητικὴ ἐπὶ τοῦ βράχου κεχαραγμένη ἐπιγραφή, ἡ εὐρισκομένη εἰς τὸ ἀρχαιότερον ἐκ τῶν δύο ἐκκλησιδίων τῶν εὐρισκομένων ἐν τῷ σπηλιᾷ τῆς Πεντέλης¹, καὶ οὐχὶ εἰς τοὺς ἀποστόλους Παῦλον καὶ Ἀνδρέαν).

β') **Μαρινιανός** ὁ ἐκ Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, ὅστις ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ περὶ τὸ τέλος τοῦ ε' ἢ ἀρχῆς τοῦ ς' αἰῶνος· τούτου ἡ μνήμη τελεῖται τὴν 13ην Φεβρουαρίου.

5. ΑΓΙΟΙ ΕΞ ἄΛΛΩΝ ΤΟΠΩΝ ΔΙΕΛΘΟΝΤΕΣ ΕΞ ΑΘΗΝΩΝ

α') **Παῦλος** ὁ ἀπόστολος, μαρτυρήσας περὶ τὸ ἔτος 68 μ. Χρ. ἐν Ρώμῃ, οὗ ἡ μνήμη τελεῖται τὴν 29ην Ἰουνίου.

β') **Φίλιππος** ὁ ἀπόστολος (ὁ κατὰ τὰς Ἀποκρύφους Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας), οὗ τὴν μνήμην ἑορτάζει ἡ ἐκκλησία τὴν 14ην Νοεμβρίου.

γ') **Γρηγόριος** ὁ Θεολόγος, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὅστις ἐμαθήτευσεν ἐν Ἀθήναις καὶ ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ εἰς τὴν γενέτειράν του Ἀριανζὸν περὶ τὰ ἔτη 389-391, ἡ μνήμη αὐτοῦ τιμᾶται τὴν 25ην Ἰανουαρίου, τὴν δὲ 30ην τοῦ ἰδίου μηνός συνεορτάζει μετὰ τῶν ἁγίων Βασιλείου τοῦ μεγάλου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. (Ἡ λατινικὴ ἐκκλησία ὡς ἡμέραν τοῦ θανάτου τοῦ Γρηγορίου θέτει τὴν 9ην Μαΐου, ὅτε τιμᾶ καὶ τὴν μνήμην αὐτοῦ).

δ') **Βασίλειος** ὁ μέγας, ὁ ἐκ Καππαδοκίας, ἀρχιεπίσκοπος Καισαρείας, ἐμαθήτευσεν

1. Βλ. περιοδικὸν «Συλλέκτης», τόμ. Α' (1947-1951), σελ. 149.

ὁσαύτως ἐν Ἀθήναις ὁμοῦ μετὰ τοῦ ὡς ἄνω Γρηγορίου. Ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ τὸ ἔτος 379, ἡ μνήμη του τελεῖται τὴν 1ην Ἰανουαρίου. (Οἱ Λατῖνοι ἀκολουθοῦν τὴν παλαιὰν ἡμερομηνίαν τῆς ἑορτῆς του, ἣτοι τὴν 14ην Ἰουνίου).

ε') **Μόδεστος** ὁ ἐκ Σεβαστείας ἀρχιεπίσκοπος Ἱεροσολύμων, ἐβαπτίσθη, ἐθανατούργησε καὶ ἐπ' ἀρκετὸν ἡσκήτευσεν εἰς Ἀθήνας, ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ ἐν Ἱερουσαλήμ περὶ τὸ ἔτος 298, ἡ δὲ μνήμη αὐτοῦ τελεῖται τὴν 16ην Δεκεμβρίου.

ς') **Σεραπίων** ἐκ Σιδῶνος, ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ πρὸ τοῦ 5' αἰῶνος εἰς ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς τόπον· ἡ μνήμη αὐτοῦ τελεῖται τὴν 21ην Μαρτίου.

6. ΑΡΧΑΙΟΙ ΑΘΗΝΑΙΟΙ Η ΕΞ ΑΛΛΩΝ ΤΟΠΩΝ ΕΧΟΝΤΕΣ ΣΧΕΣΙΝ ΜΕ ΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΟΦΟΙ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ «ΟΣΟΙ ΕΙΠΟΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝΣΑΡΚΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ»

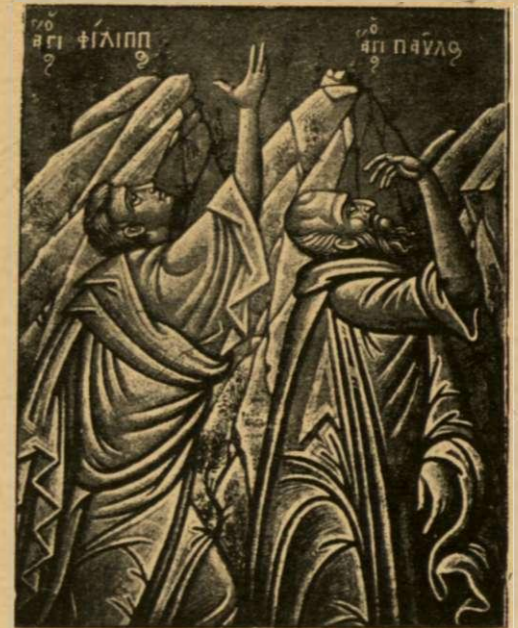
α') **Ἀριστοτέλης**, β') **Θουκυδίδης**, γ') **Πλάτων**, δ') **Πλούταρχος**, ε') **Σόλων**, ς') **Σοφοκλής**, ζ') **Σωκράτης**.

Οὗτοι δὲν φέρουν φωτοστέφανον, καὶ ἀντὶ τῆς προσηγορίας τοῦ «ἁγίου» ἀναγράφονται «Ἕλληνας» ὡς π.χ. «Ὁ Ἕλληνας Πλάτων», «Ὁ Ἕλληνας Σόλων» κ.ο.κ. Ἐκαστος κρατεῖ εἰς τὰς χεῖρας του εἰλητᾶριον μετὰ τὴν ἀναγραφὴν περικοπῆς ἐκ τῶν λεχθέντων παρ' αὐτοῦ. Αἱ περικοπαὶ αὗται εὐρίσκονται εἰς τὴν «Ἐρμηνείαν τῶν ζωγραφῶν» (Πετροῦ-πολις 1909 σελ. 83), π.χ. εἰς τὸ εἰλητᾶριον τοῦ Πλάτωνος θ' ἀναγραφῆ κατὰ τὴν «Ἐρμηνείαν» τὸ ἑξῆς: «Ὁ παλαιὸς νέος, καὶ ὁ νέος ἀρχαῖος, ὁ πατὴρ ἐν τῷ γόνῳ καὶ ὁ γόνος ἐν τῷ πατρί· τὸ ἐν διαιρεῖται εἰς τρία, καὶ τὰ τρία εἰς ἓν».

Οὗτοι εἰκονίζονται εἰς πολλὰς παλαιὰς ἐκκλησίας, ὅπως π.χ. εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Μονῆς Σταυρονικήτα ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους, εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Νικολάου-Σπανοῦ, τῆς ἐπὶ τῆς νησίδος τῶν Ἰωαννίνων, καὶ ἀλλαχοῦ. Συνήθως δὲ οὗτοι εἰκονίζονται εἰς τὸν Νάρθηκα τῆς ἐκκλησίας.

Ἄς σημειωθῆ, ὅτι ὁ καλλιτέχνης ἀγιογράφος ποὺ θ' ἀναλάβῃ τὴν εἰκονογραφίαν τῶν ἄνω ἀρχαίων Ἑλλήνων σοφῶν καὶ φιλοσόφων, πρέπει ἀσφαλῶς νὰ λάβῃ ὡς πρότυπα τὰ πασίγνωστα καὶ παραδεδομένα ἀρχαῖα γλυπτά, τὰ ὁποῖα εἰκονίζονται τὴν μορφήν των, καὶ ἀπὸ αὐτὰ νὰ ἀντιγράψῃ τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ ἐκάστου.

Καὶ διὰ τὴν τεχνοτροπίαν, ἡ ὁποία θὰ ἀκολουθηθῆ εἰς τὴν εἰκονογραφίαν τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἀποστόλου Παύλου, πρέπει νὰ ληφθῆ ἰδιαίτερα φροντίς, σύμφωνα καὶ μετὰ τὸ ὅλον καλλιτεχνικὸν πνεῦμα ποὺ διέπει τοὺς οἰκιστὰς τῆς Αἰξωνῆς. Πρέπει ἀσφαλῶς νὰ ἔχη πρωτοτυπίαν δεικνύουσαν, ὅτι αἱ ἐπὶ τῶν τοίχων ἀγιογραφίαι, δὲν ἐτέθησαν ἀπλῶς ὡς ἀναγκαῖαι διακοσμήσεις αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτι εἶναι ἔργα καλλιτεχνικῆς πνοῆς πρωτότυπα συγχρόνων

Εἰκὼν 3.—Οἱ ἀπόστολοι Φίλιππος καὶ Παῦλος. (Ἔργον τοῦ καλλιτέχνου Φ. Κόντογλου).

καλλιτεχνῶν, στηριζομένων εἰς τὴν ἑλληνικὴν καλλιτεχνικὴν καὶ δογματικὴν παράδοσιν.

Οὕτω μόνον θ' ἀποφευχθῆ ἢ ὑπὸ τινων γενομένη ξηρὰ ἀντιγραφή ἢ δουλικὴ ἀπομίμησις τῆς μεταβυζαντινῆς, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τεχνοτροπίας καὶ θὰ ἐπιτευχθῆ ἢ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν διαφόρων τεχνοτροπιῶν καὶ τοῦ τυπικοῦ τοῦ παρελθόντος δημιουργία ἀξιολόγου καὶ πρωτοτύπου νεοελληνικῆς ἀγιογραφίας, δυναμένης νὰ ἀνταποκριθῆ εἰς τὰς συγχρόνους καλλιτεχνικὰς μας ἀνάγκας.

Ἐπίσης ἢ εἰκονογράφους τῆς ἐκκλησίας τῆς « Αἰξωνῆς » θὰ ἔπρεπε νὰ μὴ δοθῆ προνομιακῶς εἰς ἓνα καὶ μόνον καλλιτέχνην, ἀλλὰ νὰ καταβληθῆ φροντίς ὅπως ἐργασθοῦν εἰς αὐτὴν ὅλοι οἱ εἰδικευμένοι εἰς τὴν ἀγιογραφίαν καλλιτέχναι, ὥστε ἢ ἐκκλησία τῆς Αἰξωνῆς νὰ καταστῆ ταυτοχρόνως καὶ πινακοθήκη, οὕτως εἰπεῖν, συγχρόνων Ἑλλήνων ἀγιογράφων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΩ. ΛΑΔΑΣ

ΑΙΞΩΝΙΚΑΙ ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ

ΓΕΝΙΚΑ ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΕΠΙΓΡΑΦΩΝ

Μεταξὺ τῶν σφριζομένων καὶ διαρκῶς ἀνευρισκομένων μνημείων τῆς ἀρχαιότητος (θεμελίων καὶ ἔρειπίων οἰκοδομῶν, τειχῶν, ἀγαλμάτων, ἀγγείων κλπ. ἔργων τῆς τέχνης), δι' ὧν ἐπιδιώκομεν νὰ γνωρίσωμεν τὸ ἱστορικὸν παρελθὸν τῶν Ἑλλήνων, τὴν σπουδαιότεραν σημασίαν ἔχουσιν ἀναμφιβόλως αἱ ἐπιγραφαί. Διότι, ἐν ᾧ τὰ προϊστορικὰ μνημεῖα καὶ τὰ ἄλλα ἔργα τῆς τέχνης εἶναι, δύναται τις εἰπεῖν, βωβὰ καὶ ὡς ἔκ τούτου ἀποτελοῦσιν ἐνδείξεις μόνον πρὸς ἔμμεσον συναγωγὴν περιορισμένων τινῶν πορισμάτων, στηριζομένων συνήθως ἐπὶ ὑποκειμενικῶν ἐκδοχῶν, θεωριῶν καὶ ὑποθέσεων, αἱ ἐπιγραφαί εἶναι τὰ πρωτότυπα καὶ ἐπίσημα γραπτὰ μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος τὰ ἐκτεθέντα εἰς δημοσίους τόπους πρὸς δημοσίευσιν καὶ διαιώνισιν πράξεώς τινος ἀναφερομένης εἰς τὸν δημόσιον ἴδιον καὶ τὸν ἰδιωτικὸν βίον.

Κατὰ ταῦτα αἱ ἐπιγραφαί ἀποτελοῦσι τὰς ἀρίστας ἀμέσους πηγὰς πρὸς γνῶσιν τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου τῶν ἀρχαίων. Παριστῶσι δὲ πιστότερον παντὸς ἄλλου γραπτοῦ μνημείου τὰ ὑπ' αὐτῶν ἀναφερόμενα, διότι αὐταί εἶναι σύγχρονοι πρὸς τὰ ἐν αὐταῖς ἀναγραφόμενα γεγονότα καὶ ἀποτελοῦσιν αὐτὰ ταῦτα τὰ ἐπίσημα τῆς ἀρχαιότητος ἔγγραφα.

Οὕτως, ἐκάστη πόλις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ ἕκαστος δῆμος — κατὰ τὴν ἱστορικὴν λεγομένην περίοδον — εἶχον τὸ ἐπίσημον, λίθινον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀρχεῖον τῶν ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν ἀρχείων μέχρις ἡμῶν περιεσώθη ἱκανὸν μέρος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸ ἐπίσημον καὶ ἀρχαιότατον ἱστορικὸν ἀρχεῖον, οὐχὶ μόνης τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ σύμπαντος τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, τοῦ ἀνήκοντος εἰς τὸν σύγχρονον Εὐρωπαϊκὸν πολιτισμόν.

Πλὴν τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν ἐπιγεγραμμένων μνημείων, τῶν ἀποκειμένων εἰς τοὺς ἀρχαιολογικοὺς τόπους κατὰ χώραν καὶ εἰς τὰ μουσεῖα τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἔξωτερικοῦ, ἀνευρίσκονται καθημερινῶς σχεδὸν εἰς τὰς ἀνασκαφὰς ἢ καὶ τυχαίως, πλυναριθμώτατα τοιαῦτα μνημεῖα, ἅτινα ἴππτουσι καθαρὸν φῶς εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ τὴν καθόλου ἀρχαιογνωσίαν ἰδίᾳ ὅταν ἐξετάζωνται, οὐχὶ ὡς μονήρη κείμενα, ἀλλ' ἐν σχέσει πρὸς τὸν τόπον τῆς εὐρέσεως καὶ τὰ ἄλλα εὐρήματα. Παρὰ τὴν ὁμοίωσιν δὲ πρὸς τὰς σφριζομένας ἐπιγραφὰς, ἀνευρίσκονται ἐπίσης πολυαριθμώτατα ὑπὸ ἀπαιδευτῶν χωρικῶν καὶ ἐργατῶν, ἢ καὶ ὑπὸ μηχανικῶν καὶ ἐργολάβων εἰς τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι καταστρέφονται βαναύσως καὶ ἐξαφανίζονται παντοιοτρόπως ἐξ ἀμαθείας αἱ μὲν, ἐξ ἀδιαφορίας καὶ πλεονεξίας εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν μηχανικῶν καὶ τῶν ἐργολάβων, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν σπεύδουσαν ἐποχὴν μας, κατέστησαν βανδαλικώτεροι καὶ τῶν Βανδάλων καταστροφεῖς τῶν μνημείων τῆς ἀρχαιότητος καὶ εἰς αὐτὰ ἔτι τὰ κεντρικώτερα σημεῖα τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὑπὸ τὰ ὄμματα τῆς ἐπὶ τούτῳ τεταγμένης ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας.

Ἀνυπολογίστου ἐκτάσεως καταστροφὴ ἀρχαιοτήτων (θεμελίων ἱερῶν καὶ δημοσίων κτισμάτων, τμημάτων τειχῶν, τάφων καὶ πρὸ πάντων ἀνθρωπίνων σκελετῶν καὶ ἐπιγραφῶν) συνετελέσθη κατὰ τὰς τρεῖς τελευταίας δεκαετίας καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ συντελῆται, εἰς τὰς Ἀθήνας ἰδίᾳ καὶ τὰ περὶ αὐτῶν, ἐξ ἀφορηῆς τοῦ ὡς ἡμέραι ἀξαναομένου ἀκατευθύντου οἰκοδομικοῦ ὄργανοῦ καὶ τοῦ διακρίνοντος τὴν ἐποχὴν μας ταπεινοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος

καὶ τῆς ἀδιαφορίας πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις μας πρὸς τοὺς ἄλλους, πρὸς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος μας, πρὸς τὴν Ἐπιστήμην, καὶ πρὸς δόκληρον τὸν πεπολιτισμένον κόσμον, τοῦ ὁποίου εἴμεθα θεματοφύλακες τοῦ ἱστορικοῦ καὶ ἐκπολιτιστικοῦ αὐτοῦ θησαυροῦ, οὗτινος τὴν κοιτίδα ἀποτελεῖ ἡ Ἑλλάς καὶ τὰς ῥίζας τὰ ἀρχαῖα αὐτῆς μνημεῖα.

Τὸ περιεχόμενον τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν ἀναφέρεται εἰς παντὸς εἴδους θέματα τοῦ δημοσίου καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν ἀρχαίων. Συνηθέσταται καὶ ἀρχαιόταται εἶναι αἱ ἀναθηματικαὶ εἰς θεοὺς καὶ εἰς ἥρωας καὶ αἱ ἐπιτύμβιοι ἐπιγραφαί, ἐν πεζῷ ἢ ἐν ἑμμέτρῳ λόγῳ, ὁμοίως οἱ ἱεροὶ νόμοι, ἕμνοι εἰς θεοὺς, ὁρόσημα τεμενῶν, ναῶν, κτημάτων, ὁδῶν, τάφων κ.δ., βάρθρα ἀγαλμάτων φέροντα ὀνόματα καλλιτεχνῶν, συγγραφαὶ ἀρχιτεκτονικῶν ὑποχρεώσεων, μισθώσεις καὶ ἄλλαι νομικοῦ περιεχομένου ἐπιγραφαί, διαφοροὶ κατάλογοι ἀρχόντων, ἱερῶν, ἐφήβων, ἀθλητῶν, ποιητῶν, νικητῶν εἰς διαφόρους ἀγῶνας, χορηγικαὶ κ.δ., κατάλογοι πόλεων, φυλῶν, δήμων, συμμαχίαι, πρὸ πάντων δὲ ἀποφάσεις καὶ διατάγματα, ἥτοι νόμοι καὶ ψηφίσματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων πλεονάζουσι τὰ τιμητικὰ ὑπὲρ πολιτῶν διακριθέντων εἰς τὰ κοινά.

Αἱ ἐπιγραφαὶ ἐξετίθεντο εἰς κοινήν θεάν ἐπὶ πολυσυχνάστων συνήθως τόπων, κυρίως δὲ εἰς ναοὺς, ἐντὸς ἢ ἐκτὸς αὐτῶν, ἐντὸς ἱερῶν περιβόλων, εἰς τὰς ἀγοράς, εἰς τὰς ἀκροπόλεις, εἰς τὰ θέατρα, εἰς γυμνάσια καὶ παντὸς εἴδους δημοσίους τόπους, οἱ ὅποιοι ἀναγράφονται συνήθως ἐν αὐταῖς ταῖς ἐπιγραφαῖς, αἱ δὲ πολυάριθμοι ἐπιτύμβιοι ἐτίθεντο ἐπὶ τῶν τάφων, τὰ ὁρόσημα ἐπὶ τῶν τόπων οὓς ὠρίζον καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς.

Περὶ τὴν μελέτην τῶν ἐπιγραφῶν ἀσχολεῖται εἰδικὸς κλάδος τῆς Ἐπιστήμης, ἡ Ἐπιγραφικὴ, τῆς ὁποίας ἀντικείμενον εἶναι ἡ ἀνεύρεσις, περιγραφή, ἀνάγνωσις, χρονολόγησις, συμπλήρωσις, ἐρμηνεία καὶ δημοσίευσις ἐπιγραφῶν, ὡς καὶ ἡ ἔρευνα τῆς ἱστορίας τῆς γενέσεως καὶ ἐξελίξεως τῆς γραφῆς.

Σημειωτέον, ὅτι αἱ ἀρχαῖαι ἐπιγραφαὶ κατὰ σπανίαν μόνον ἐξαίρεσιν εὐρίσκονται ἀκέραιοι καὶ ἀλώβητοι· συνήθως σφύζονται τεθραυσμέναι καὶ ἐλλιπεῖς, ἢ ἐφθαρμέναι. Ἐνεκα τούτου οἱ εἰδικῶς περὶ τὰς ἐπιγραφὰς ἀσχολούμενοι, ἐπιγραφικοί, ἐθέσπισαν διάφορα σύμβολα πρὸς δήλωσιν ἐν τῇ μεταγραφῇ τῶν κειμένων τῶν βλαβῶν, τῶν σφαλμάτων, τῶν ἐλλείψεων, τῶν ἐπανορθώσεων καὶ τῶν συμπληρώσεων. Ἐκ τῶν συμβόλων τούτων τὰ συνηθέστερα εἶναι τὰ ἐξῆς:

Αἱ ἀπλαῖ ἀγκύλαι [], ἐντὸς τῶν ὁποίων γράφονται τὰ ὅλως μὴ σφζόμενα καὶ ἀναπληρούμενα γράμματα π.χ. Τύ[χη] Ἄ[γαθῆ], τὰ δὲ μὴ ἀναπληρούμενα δηλοῦνται δι' ἰσαρίθμων στιγμῶν συνήθως ὅταν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐλλειπόντων εἶναι γνωστός, ὡς π.χ. [..... εἰ] πεν ἢ διὰ παυλῶν, ὡς π.χ. [— — — — εἰ] πεν, ὅταν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐλλειπόντων γραμμάτων εἶναι ἄγνωστος.

Ἡ ἀπλή παρένθεσις () ἐντὸς τῆς ὁποίας γράφονται τὰ ἀτελῶς χαραχθέντα ὡς π.χ. ΛΛΦΕΣΙΒΟΙΑ ἥτοι (Ἄ)λφεισίβοια, ἢ τὰ ἐπίτηδες χάριν συντομίας, ἀπλογραφίας ἢ ἄλλως πως παραλειφθέντα ὑπὸ τοῦ χαρακτοῦ γράμματα.

Αἱγωνιώδεις ἀγκύλαι < >, ἐντὸς τῶν ὁποίων γράφονται τὰ ὀβελιστέα, ἥτοι τὰ ἐσφαλμένως ὑπὸ τοῦ χαρακτοῦ γραφέντα ἢ ὑπ' αὐτοῦ ἀπαλειφθέντα γράμματα π.χ. ΑΘΗ-ΝΑΙΩΝ θὰ μεταγραφῇ Ἄθη < α > ναίων.

Διὰ πυκνῶν λοξῶν παραλλήλων γραμμῶν // δηλοῦται ὁ ἀφεθεὶς κενὸς χώρος ἐνὸς γράμματος, π.χ. ΕΔΙΔΑΣΚΕ ΠΕΙΡΑΣ, ἐδίδασκε /// Πείρας, ἢ πλειόνων γραμμάτων, ὅτε αἱ λοξαὶ γραμμαὶ σημειοῦνται καθ' ὄλον τὸ κενὸν διάστημα.

Αἱ πλείσται τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν εὐρίσκονται κατὰ χώραν εἰς τοὺς ἀρχαιολογικοὺς τόπους (ὡς π.χ. Ἀκρόπολιν, Ἀγορὰν Ἀθηνῶν, Κεραμεικόν, Ἐλευσίνα, Ὀλυμπίαν, Δελφοὺς, Ἐπίδαυρον, Δῆλον κ.ά.) καὶ τὰ Μουσεῖα τῆς Ἑλλάδος, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὸ εἰδικὸν Ἐπιγραφικὸν Μουσεῖον (ΕΜ), εἰς τὸ ὁποῖον μέχρι τοῦδε (Σεπτέμβριος 1952) ἀπόκεινται 13162 ἐπὶ λίθων ἐπιγραφαί, κυρίως μὲν προερχόμεναι ἐξ Ἀττικῆς ἀλλὰ καὶ τινες ἐξ ἄλλων τόπων τῆς Ἑλλάδος. Ἐπιγραφαὶ ἐπίσης ὑπάρχουσι ἐντετοιχισμέναι εἰς παλαιὰς οἰκοδομάς, ἰδίᾳ ἐκκλησίας καὶ ἀπερριμμένοι εἰς ἀγρούς, ὁδοὺς καὶ πεζοδρόμια, γνωσταὶ καὶ ἄγνωστοι, αἱ ὅποιοι σὺν τῷ χρόνῳ καταστρέφονται. Πλὴν τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐπιγραφῶν, ὑπάρχουσι τινες καὶ εἰς τὰ μουσεῖα τοῦ ἐξωτερικοῦ, μάλιστα δὲ εἰς τὸ ἐν Παρισίοις Μουσεῖον τοῦ Λούβρου καὶ εἰς τὸ ἐν Λονδίῳ Βρετανικὸν Μουσεῖον.

Ἡ κυριώτερα τῶν ἐκδόσεων τῶν κειμένων ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν, διηρημένων κατὰ τόπους, εἶναι ἡ ἀπὸ μακροτάτου χρόνου καταρτισθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βερολίνου, ὑπὸ τὸν γενικὸν τίτλον Inscriptiones Graecae. Εἰς τὴν πολύτομον ταύτην ἐκδοσιν αἱ παραπομπαὶ γίνονται βραχυγραφικῶς IG, ἔπεται δὲ ὁ ἀριθμὸς τοῦ τόμου, λατινικὸς, καὶ ὁ αὔξων ἀριθμὸς τῆς ἐπιγραφῆς ἀραβικὸς, ὡς π.χ. IG IV 354, εἰς δὲ τὴν καλουμένην ἐλάσσονα ἐκδοσιν (editio minor) ὑπὲρ τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ λατινικοῦ ἀριθμοῦ τοῦ τόμου τίθεται ὡς ἐκθέτης ὁ ἀριθμὸς 2, π.χ. IG II² 1199.

Αἱ Αἰξωνικαὶ ἐπιγραφαὶ

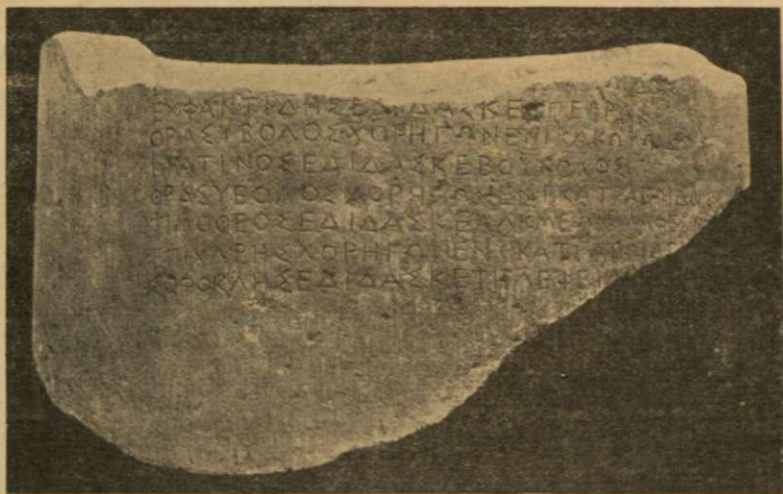
Τὴν ἀνωτέρω βραχυτάτην, κατὰ τὸ δυνατόν, εἰσαγωγὴν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐπιγραφικὴν ἐθεώρησα ἀπαραίτητον νὰ προτάξω διὰ τοὺς μὴ εἰδικούς ἀναγνώστας τοῦ μετὰ χειρὸς ἄρθρου, τοὺς νεωτέρους Αἰξωνεῖς, τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ μάθωσι καὶ τὸ ἱστορικὸν παρελθὸν τοῦ τόπου, τὸν ὁποῖον ἐξέλεξαν νὰ κατοικήσωσιν ἐκ νέου. Χάριν αὐτῶν συνέλεξα καὶ παραθέτω κατωτέρω τὰ ἐπιγραφικὰ κείμενα ἐκ τῶν ὁποίων μανθάνομεν τὰ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας καὶ τοπογραφίας τοῦ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀκμάζοντος δήμου τῶν Αἰξωνέων.

Ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν τούτων, αἱ ὅποιοι εὐρέθησαν κατὰ καιροὺς εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἀρχαίας Αἰξωνῆς καὶ ἀναφέρονται εἰς τὸν ἀττικὸν τοῦτον δῆμον, ἀπόκεινται δὲ ἤδη εἰς διάφορα μουσεῖα τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ, μανθάνομεν ὅτι σχεδὸν γνωρίζομεν περὶ τοῦ δήμου τούτου καὶ τοῦ πολιτικοῦ, θρησκευτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ αὐτοῦ βίου, ὡς καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτῷ κτισμάτων, ἱερῶν, θεάτρων, κτημάτων, προσόδων κ.λ., ἐκ δὲ τῶν ἐπιτυμβίων ἐπιγραφῶν μανθάνομεν καὶ τὰ ὀνόματα διαφόρων δημοτῶν Αἰξωνέων καὶ τὰς μεταξὺ πολλῶν ἐξ αὐτῶν συγγενικὰς σχέσεις. Οὕτω διὰ τῶν σφζομένων ἐπιγραφῶν τῆς Αἰξωνῆς, αἱ ὅποιοι ἀποτελοῦσι τὰς μοναδικὰς ἐπισήμους πηγὰς τῆς ἱστορίας τῆς, καὶ τῶν ὀλιγίστων μαρτυριῶν τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν πληρεστέραν περὶ τοῦ δήμου τούτου εἰκόνα καὶ νὰ τραπῶμεν καὶ εἰς τὴν περαιτέρω μελέτην τοῦ τόπου, ἐν ᾧ διὰ τῆς περισυλλογῆς τῶν γνωσθέντων μέχρι τοῦδε, ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τινῶν ἐκ τῶν συγγραφέων ὀνομάτων νὰ καταρτίσωμεν τὸ ἀρχαῖον, οὕτως εἰπεῖν, δημοτολόγιον τῆς Αἰξωνῆς.

Ἦδη προβαίνω εἰς τὴν παράθεσιν τῶν κειμένων τῶν Αἰξωνικῶν ἐπιγραφῶν, ἀρχόμενος ἐκ τῶν προερχομένων ἐκ τοῦ περιφήμου θεάτρου τῶν Αἰξωνέων¹.

1. Περὶ τῆς θέσεως καὶ τῶν ὑπαρχουσῶν εἰσέτι ἐνδείξεων πρὸς ἀναγνώρισιν τοῦ θεάτρου τούτου, διέλαβον ἐν τῷ περιοδικῷ «Πολέμων», τόμ. Δ' (1949—51), σελ. 138.

1. Βάσις κυλινδρική πεντελικού μαρμάρου διαμ. 0,535 μ., μεγίστου σφζομένου ύψους 0,31 ἑφ' ἧς ἀναγράφονται τὰ δνόματα δύο κωμωδιῶν καὶ δύο τραγωδιῶν, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ Δ' π.Χρ. αἰ., ὅτε ἐχορήγουν οἱ Αἰξωνεῖς Ἐπιχάρης καὶ Θρασύβουλος ἐδιδάχθησαν εἰς τὸ θέατρον Αἰξωνέων. Εὐρέθη τῷ 1929 ἐν θέσει «Παλαιοχώρι», μεταξύ «Βούλας» καὶ «Βάρης», πρὸ τοῦ οἰκίσκου τοῦ ποιμένος Χαραλάμπους Γούλα, ἐκεῖθεν δὲ μετακομισθεῖσα κατετέθη εἰς τὸ ἐπιγραφικὸν Μουσεῖον, ἐνθα ἀπόκειται ὑπ' ἀριθ. 12693. (Περὶ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης βλέπε τὴν ἐμὴν πραγματείαν ἐν τῷ περιοδικῷ «Πολέμων», τόμ. Α', 1929—33, σελ. 161—173, IG II² 3091 κ.τ.λ.). Εἰκὼν 1.

Εἰκὼν 1.—Κατὰ φωτογραφίαν τοῦ ἀρχετύπου.

- 1 Ἐπιχάρης χορηγῶν ἐνίκα κ]ωμωιδῶς·
Ἐχφαντίδης ἐδίδασκε /// Πείρας.
- 3 Θρασύβουλος χορηγῶν ἐνίκα κωμωιδῶς·
Κρατίνος ἐδίδασκε Βουκίλος.
Θρασύβουλος χορηγῶν ἐνίκα τραγωιδῶς·
- 6 Τιμόθεος ἐδίδασκε Ἀλκμέωνα, (Ἀ) λφειδίβο[ιαν].
Ἐπιχάρης χορηγῶν ἐνίκα τραγωιδῶς |
Σοφοκλῆς ἐδίδασκε Τηλέφειαν.

2. Ἐπίγραμμα ἐπὶ μαρμάρου χρησιμοποιηθέντος εἰς τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν τῆς ἐν «Βάρῃ» ἐκκλησίας τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ἀναφερόμενον εἰς νίκην συγχορηγῶν εἰς ἀγῶνας κωμωδιῶν, ἐν τῷ θεάτρῳ Αἰξωνέων, μετὰ τὰ μέσα τοῦ Δ' π. Χρ. αἰῶνος. (IG II² 3101).

- 1 Ἦδυγέλωτι χορῶι Διονύσια σ[ύ]μ ποτε ἐν[ίκων],
μνημόσυνον δὲ θεῶι νίκης τόδε δῶρον | ἐθηκα |,
- 3 δήμωι μὲν κίσμον, ζῆλον πατρὶ κισσοφο[ροῦντι]·
τοῦδε δὲ ἔτι πρότερος στεφανηφόρον | εἶλον ἀγῶνα |.

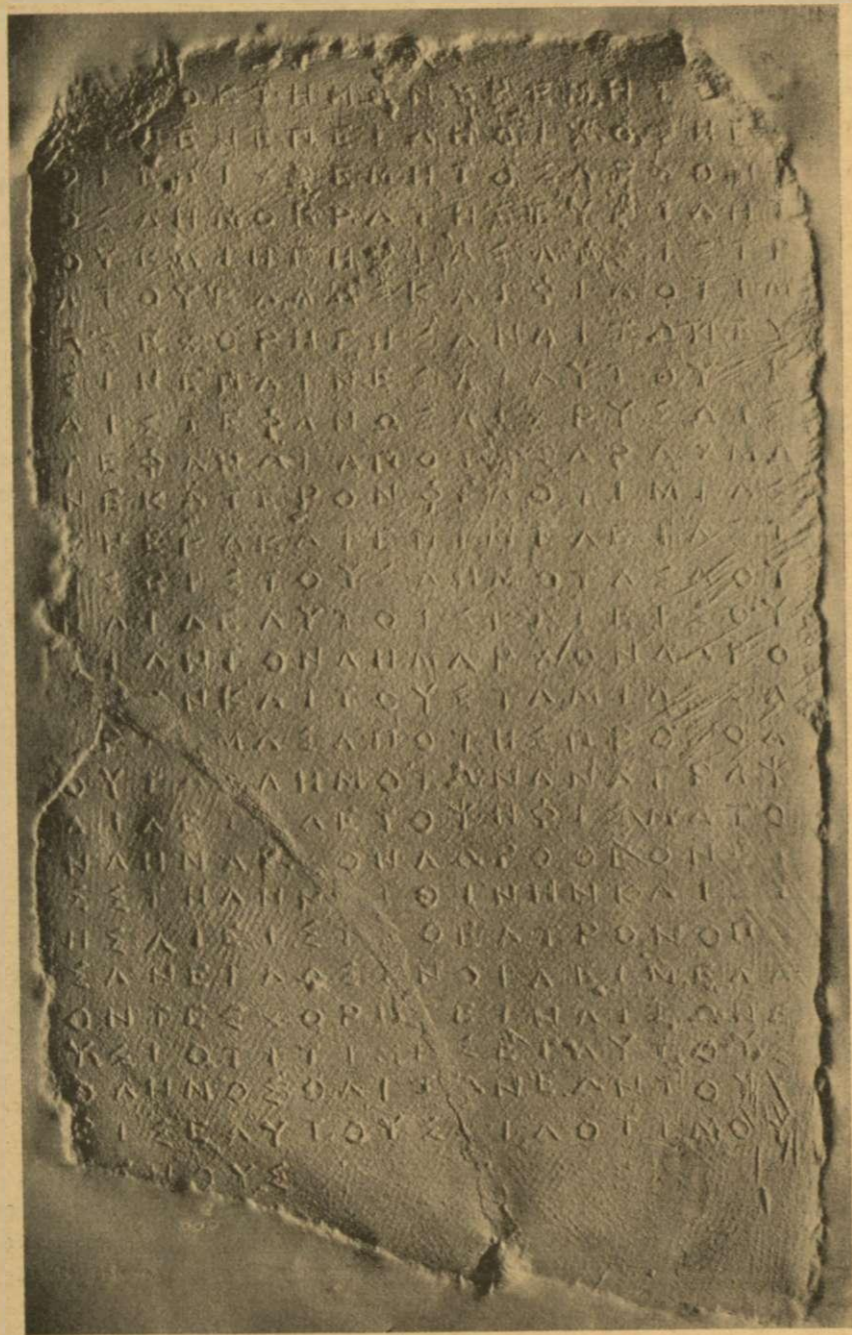
3. Τιμητικὸν ψήφισμα τῶν περὶ τὸ 330 π. Χρ. χρόνων προερχόμενον ἐκ τοῦ θεάτρου Αἰξωνέων. Ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ H. G. Lolling εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦ ἐν Ἀθήναις Γερμανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου Athenische Mitteilungen, τόμ. 4 (1879), σελ. 196, ἐνθα ὡς τόπος εὐρέσεως ἀναφέρεται τὸ τότε κτῆμα Κομνηνοῦ, πρῶην Λουριώτη, εἰς θέσιν «Τράχωνες». Τὸ κείμενον τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι στοιχηδὸν γεγραμμένον δι' 24 γραμμῶν, περιελήφθη δὲ καὶ ἐν IG II² 1197. Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ἀνάγλυφος στέφανος.

1 α — — — — — — —	12 εἶναι αὐτοῖς τὰς αὐτὰς [δωρεὰ]
σγα — — — — — — —	ς ὅσαιπερ καὶ τοῖς συνδίκου[ς]
3 θενη — — — — — — —	τοῖς περὶ Λάχητα ὅσαι κατὰ το-
ίδην Κα — — — — — — —	15 ὡς νόμους δέδονται, ἵνα καὶ οἱ
ν Φιλοθή[ρου] — — — — — — —	ἄλλοι φιλοτιμῶν τὰ εἰδότες
6 σ συνακο[λουθ] — — — — — — —	ὅτι χάριτας ἀπολήφονται παρ-
την Ἀντιχ[α] — — — — — — —	18 ἁ τῶν δημοτῶν. ἀναγράψαι δὲ τό-
Καλλίου ε[ργ] — — — — — — — Δ	δε τὸ ψήφισμα εἰς στήλην λιθί-
9 εὐφίλον Εὐδί[κου] καλεῖν αὐτο]	νην Φιλόθηρον τὸν δήμαρχον
ὡς εἰς τὴν προε[δρίαν] τὴν δήμα]	21 καὶ στήσαι ἐν τῷ θεάτρῳι.
ρχον τὸν αἰεὶ δημ[αρχοῦντα] καὶ]	

4. Τιμητικὸν ψήφισμα τοῦ δήμου Αἰξωνέων (εἰκὼν 2), ὑπὲρ δύο χορηγῶν, Δημοκράτους υἱοῦ Εὐφιλήτου καὶ Ἠγησίου υἱοῦ Λυσιστράτου Αἰξωνέων, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ Χρέμητος ἄρχοντος (326/5 π. Χρ.) ἐνίκησαν εἰς τὰ Διονύσια Αἰξωνῆσιν. Εἶναι γεγραμμένον ἐπὶ στήλης πεντελικοῦ μαρμάρου ὕψους 0,51 μ., πλάτους 0,315, πάχους 0,068. Ἰστατο εἰς τὸ θέατρον Αἰξωνῆς καὶ εὐρέθη παρὰ τοὺς «Τράχωνες» ἤδη ἀπόκειται εἰς τὸ Ἐπιγραφικὸν Μουσεῖον ὑπ' ἀριθ. 139, εἰς τὸν χειρόγραφον κατάλογον τοῦ οὐοῦ σημειοῦται, ὅτι «παρεχωρήθη ὑπὸ Σημαντήρα, προέδρου Ἀρείου Πάγου». Ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ὑπὸ Ρουσοπούλου εἰς τὸ Bull. Inst. 1864, σελ. 131 καὶ περιελήφθη ἐν IG II² 1198.

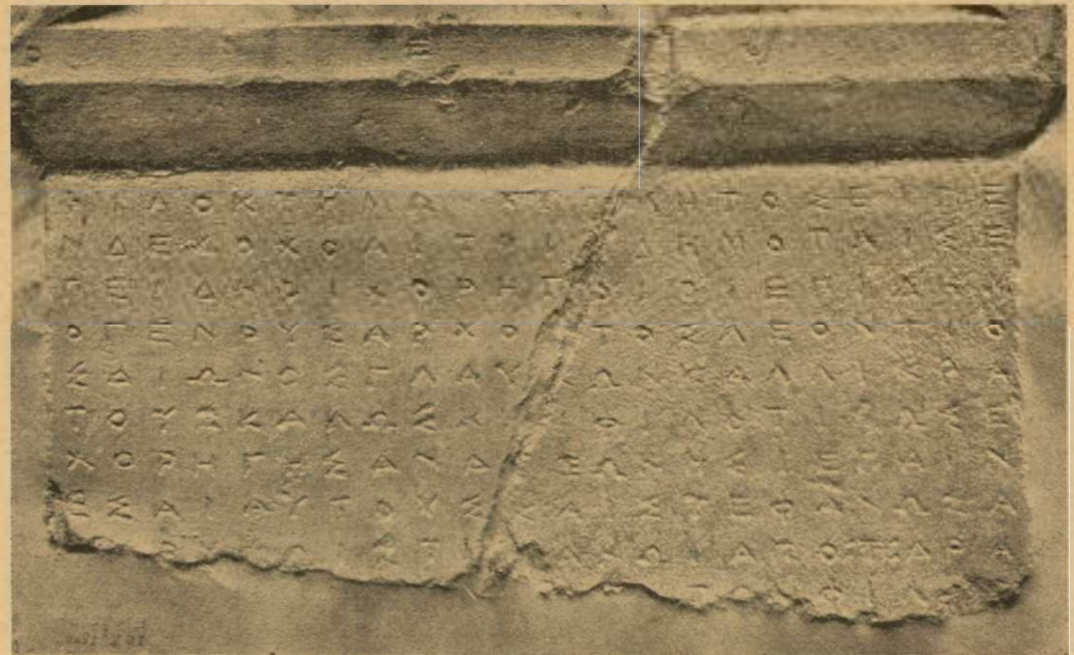
1 [Φιλοκτῆμων Χρέμητος]	15 [σίαν τὸν δήμαρχον Δωρό-
εἶπεν· ἐπειδὴ οἱ χορηγ-	[θε]ον καὶ τοὺς ταμίας· Δ
3 οἱ (οἱ) ἐπὶ Χρέμητος ἄρχοντ-	[δ]ραχμῶν ἀπὸ τῆς προσόδ-
ος Δημοκράτης Εὐφιλήτου	18 ου τῶν δημοτῶν. ἀναγράψ-
καὶ Ἠγησίας Λυσιστρά-	αι δὲ τ[ό]δε τὸ ψήφισμα τὸν
6 άτου καλῶς καὶ φιλοτίμ-	δήμαρχον Δωρόθεον εἰ-
ως ἐχορήγησαν Αἰξωνεῦ-	21 ς στήλην [λιθίνην] καὶ στή-
σιν, ἐπαινεῖσαι αὐτοὺς κ-	ῆσαι εἰς τ[ὸ] θέατρον, ὅπως
9 αὶ στεφανῶσαι χρυσῶι σ-	ἂν εἰδῶσιν οἱ αἰεὶ μέλλ-
τεφάνωι ἀπὸ ΠIII /// δραχμῶ-	24 οντες χορηγεῖν Αἰξωνε-
ν ἑκάτερον φιλοτιμίας	υσι ὅτι τιμήσει αὐτοὺς
12 ἕνεκα καὶ ἐπιμελείας τ-	ὁ δήμος ὁ Αἰξωνέων τοὺς
ῆς εἰς τοὺς δημότας· δοῦ-	27 εἰς ἑαυτοὺς φιλοτιμου-
ναι δὲ αὐτοῖς καὶ εἰς θυ-	[μέ]νους.

5. Τὸ ἄνω τμήμα τιμητικοῦ ψηφίσματος τοῦ δήμου Αἰξωνέων (εἰκὼν 3), ὑπὲρ τῶν χορηγῶν Λεοντίου Δίωνος καὶ Γλαύκου Καλλικράτους Αἰξωνέων, νικησάντων ἐπὶ Δημογένους

Εἰκὼν 2.—Ἐκ τῆς ὀπισθίας ὄψεως χαρτίνου ἐκτύπου.
(IG II² 1198.—EM 139).

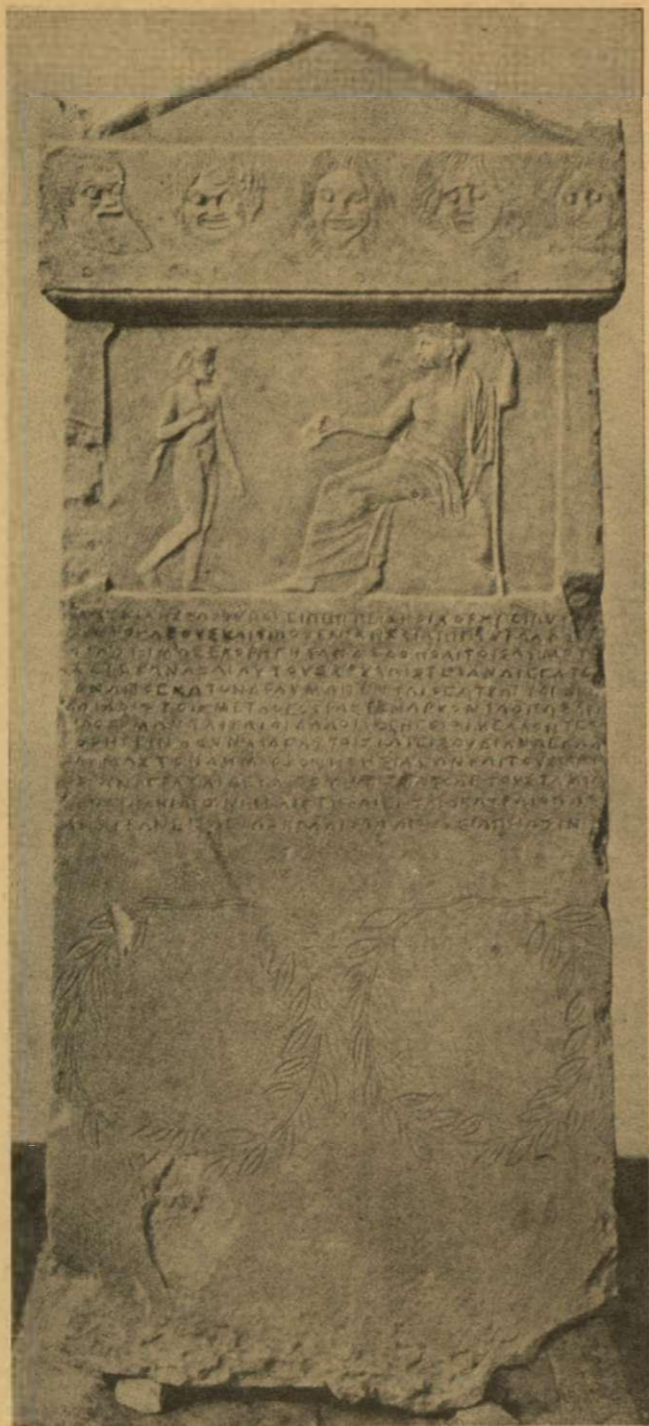
ἄρχοντας (317/6 π. Χρ.) εἰς δραματικούς ἀγῶνας εἰς τὸ θέατρον Αἰξωνῆσιν. Εἶναι γεγραμμένον στοιχηδὸν δι' 24 γραμμάτων, ἐπὶ στήλης πεντελικῷ μαρμάρου ὕψους 0,21 μ., πλάτους 0,35, πάχους 0,07. Εὗρέθη παρὰ τοὺς «Τράχωνες», ἔνθα καὶ ἡ ἀνωτέρω ὑπ' ἀριθ. 3, ἥδη δὲ ἀπόκειται εἰς τὸ Ἐπιγραφικὸν Μουσεῖον ὑπ' ἀριθ. 12667. Ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Lolling, ἐν Ath. Mitt. τόμ. 4 (1879), σελ. 194, καὶ ἐν IG II² 1200.

Εἰκὼν 3.—Ἐκ τῆς ὀπισθίας ὄψεως χαρτίνου ἐκτύπου.
(IG II² 1200.—EM 12667).

1	Θ	ε	[ο]	ι	τους καλῶς καὶ φιλοτίμως ἐ-	
	Φιλοκτῆμων	Χρέμητος	εἶπε-		χορήγησαν Αἰξωνῆσι ἐπαιν-	
3	ν	δεδοχθαι	τοῖς	δημόταις, ἐ-	9	ἔσαι αὐτοὺς καὶ στεφανῶσα-
	πειδὴ οἱ	χορηγοὶ οἱ	ἐπὶ	Δημο-	ι χρυσῶι στεφάνωι ἀπὸ: [Π: δρα-	
	ογένους	ἄρχοντος	Λεόντι-		[χμῶν ἐκάτερον α]υτῶν φιλ[οτ]-	
6	ς	Δίωνος,	Γλαύκων	Καλλικρά-	12	[μίας ἔνεκα — — —]

6. Ἡ ἐν εἰκόνι 4 στήλη πεντελικῷ μαρμάρου, ὕψους 0,96 μ., πλάτους 0,34—0,40. Φέρει ψήφισμα τιμητικὸν τοῦ δήμου Αἰξωνέων, ὑπὲρ δύο δημοτῶν, Αὐτέου υἱοῦ Αὐτοκλέους καὶ Φιλοξενίδου υἱοῦ Φιλίππου, οἱ ὅποιοι ἐπὶ Θεοφράστου ἄρχοντος (313/2 π. Χρ.) ἐχορήγησαν εἰς ἀγῶνας κωμῶδων καὶ ἐνίκησαν. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ στήλη αὕτη ἵστατο εἰς τὸ θέατρον Αἰξωνέων· εὗρέθη τῷ 1941 εἰς τὴν «Γλυφάδα» καὶ μετεφέρθη εἰς τὸ μουσεῖον τῆς Ἀκροπόλεως, ἔνθα ἥδη ἀπόκειται. Ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Ν. Κυπαρίσση καὶ W. Peek εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦ ἐν Ἀθήναις Γερμανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου Athenische Mitteilungen, τόμ. 66 (1941), σελ. 218—219, παρὲνθετος πίναξ 73.

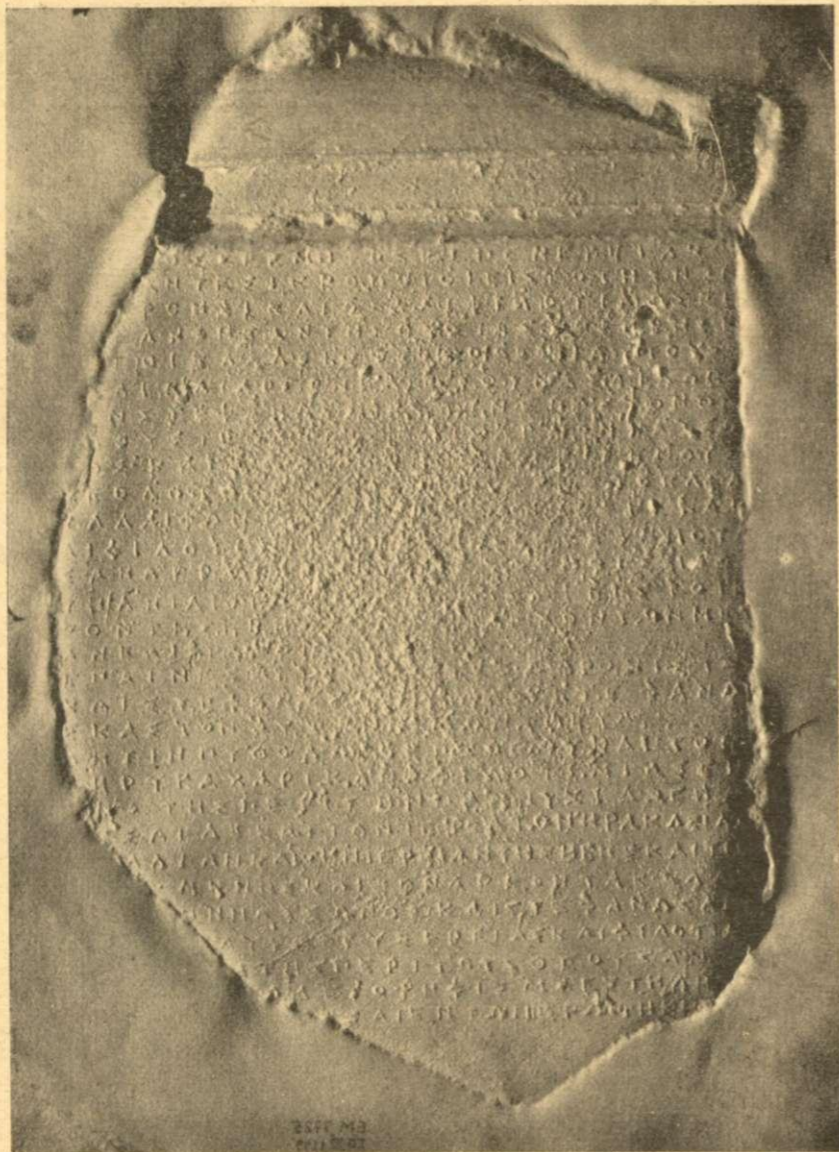
Εἰκὼν 4. — Κατὰ φωτογραφίαν τοῦ ἀρχετύπου.

1 θ ε δ ι

[Γ]λαυκίδης Σωσίππου εἶπεν· ἐπειδὴ οἱ χορηγοὶ Αὐτ[έα]
 3 ς Αὐτοκλέους καὶ Φιλοξενίδης Φιλίππου καλῶς [κα]
 [ι] φιλοτίμως ἐχορήγησαν· δεδόχθαι τοῖς δημότ[α]
 [ι]ς στεφανῶσαι αὐτοὺς χρυσῶι στεφάνωι ἑκάτε
 6 [ρον] ἀπὸ ἑκατὸν δραχμῶν ἐν τῷ θεάτρῳ τοῖς κω
 μωιδῶις τοῖς μετὰ Θεόφραστον ἄρχοντα, ὅπως ἂν
 [ρ]ιλοτιμῶνται καὶ εἰ ἄλλοι χορηγοὶ εἰ μέλλοντες
 9 [χ]ορηγεῖν, δοῦναι δὲ αὐτοῖς καὶ εἰς θυσίαν δέκα δ
 ραχμᾶς τὸν δήμαρχον Ἡγησίλεω καὶ τοὺς ταμί
 ας, ἀναγράψαι δὲ καὶ τὸ ψήφισμα τόδε τοὺς ταμί
 12 ς ἐν στήλῃ λιθίνῃ καὶ στήθαι ἐν τῷ θεάτρῳ, ὅπως
 ἂν Αἰξωνεὺς ἀεὶ ὡς κάλλιστα (τὰ) Διονύσια ποιῶσιν.

7. Τιμητικὸν ψήφισμα τοῦ δήμου Αἰξωνέων ὑπὲρ δύο δημοτῶν, Καλλικράτους Γλαύκωνος Αἰξωνέως καὶ Ἀριστοκράτους Ἀριστοφάνους Αἰξωνέως, «ἐπειδὴ εἰσὶν ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ φιλότιμοι περὶ τὸν δῆμον τὸν Αἰξωνέων». Ἡ τιμὴ ἀπενεμήθη εἰς αὐτοὺς ἐπὶ Θεοφράστου ἄρχοντος (313/2 π. Χρ.), τὸ δὲ ψήφισμα ἀνεγράφη ἐπὶ στήλης πεντελικῆς μαρμάρου ὕψους 0,66 μ., πλάτους 0,40 καὶ πάχους 0,16, στοιχηθὸν διὰ 38 γραμμάτων καὶ ἐστήθη «ἐν τῷ θεάτρῳ Αἰξωνῆσιν». Ἀνωθεν τῆς ἐπιγραφῆς εἰκονίζοντο ἐν ἀναγλίφῳ δύο πρόσωπα ἑκατέρωθεν μικροῦ τινος βωμοῦ, ὧν ὁ πρὸς ἀριστερὰ προσφέρει ἄγγειον εἰς τὸν ἕτερον, ὁμοιάζοντα — κατὰ τὸν πρῶτον ἐκδότην — πρὸς γυναῖκα. Κάτωθεν τοῦ ψηφίσματος ὑπάρχουσι γεγλυμμένοι δύο στέφανοι. Εὑρέθη, κατὰ τὸ ἔτος 1864, ὑπὸ τοῦ κόμητος Bloudroff εἰς τι κτήμα αὐτοῦ «κεῖμενον κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν πρὸς τὸ Σούνιον», καὶ ἐδημοσιεύθη ὑπὸ E. Miller, εἰς τὴν Revue Archéologique, 1865, σελ. 154-159, ὑπὸ Ροσσόπου, Bull. Inst. 1864, σελ. 130, ὑπὸ E. Σ. εἰς τὸ περιοδικὸν «Χρυσάλλις», Γ' (1865), σελ. 148 καὶ ἐν IG II² 1202.

1 Ἐπὶ Θεοφράστου ἄρχοντος ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς κυρ-
 3 ται· ἔδοξεν Αἰξωνεῦσιν, Γλαυκίδης Σωσίππου Αἰ-
 3 ξωνεὺς εἶπεν· ἐφηρίσθαι Αἰξωνεῦσιν, ἐπειδὴ εἰ-
 σὶν ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ φιλότιμοι περὶ τὸν δῆμον
 τὸν Αἰξωνέων Καλλικράτης Γλαύκωνος Αἰξωνε-
 6 ὺς καὶ Ἀριστοκράτης Ἀριστοφάνους Αἰξωνέως, ἐπαινεῖσθαι
 αὐτοὺς ἀρετῆς ἕνεκα καὶ δικαιοσύνης τῆς εἰς τὸν
 9 δῆμον τὸν Αἰξωνέων καὶ στεφανῶσαι αὐτοὺς χρυ-
 ρυσῶι στεφάνωι ἀπὸ πεντακοσίων δραχμῶν ἑκάτε-
 ρον, τὸ δὲ ἀργύριον εἶναι τὸ εἰς τοὺς στεφάνου-
 12 ς ἐκ τῆς διοικήσεως ἐκ τῶν περιόντων χρημάτων
 τῶν ἐπὶ Θεοφράστου ἄρχοντος, δοῦναι δὲ αὐτοῖς
 τὸ ἀργύριον τὸ εἰς τοὺς στεφάνους Ἡγησίλεω τὸν
 15 δήμαρχον καὶ τοὺς ταμίαις· ἀνειπεῖν δὲ καὶ Διο-
 νυσίων τοῖς κωμωιδῶις τοῖς Αἰξωνῆσιν ἐν τῷ θ-

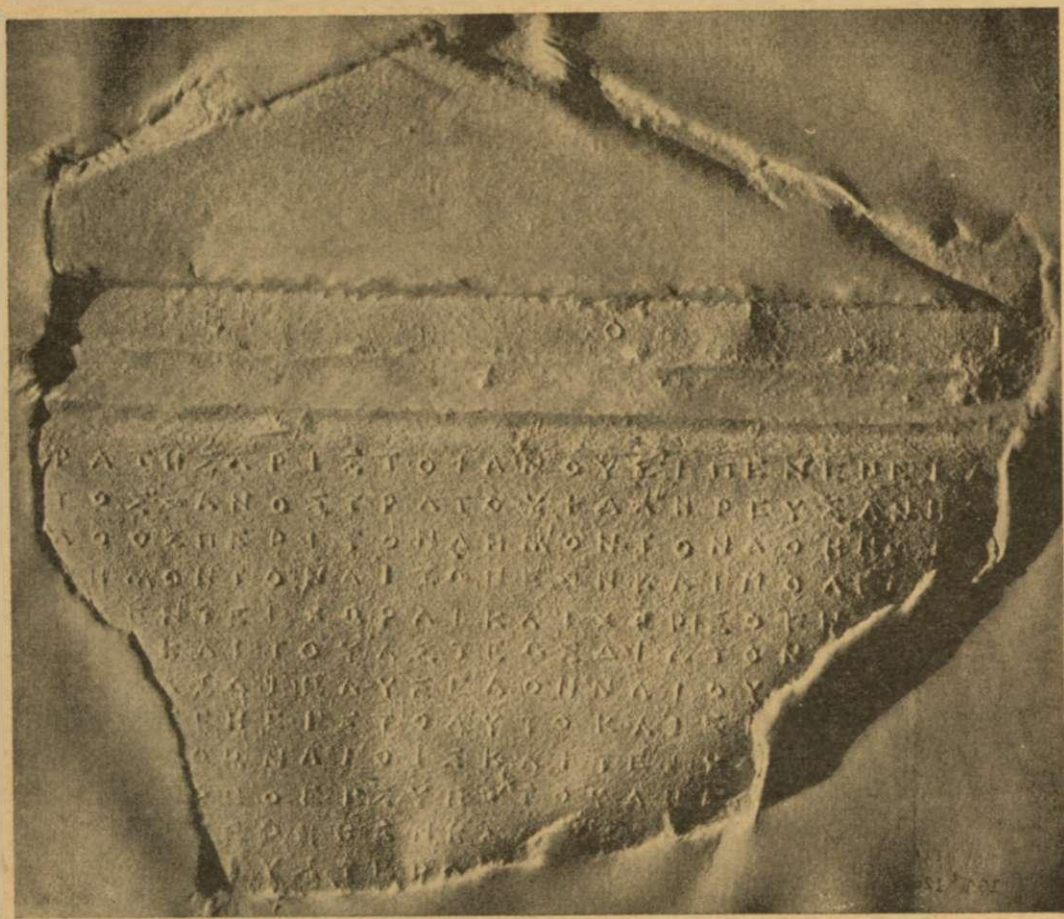
Εἰκὼν 5.—Ἐκ τῆς ὀπισθίας ὄψεως χαρτίνου ἐκτύπου.
(IG II² 1199.—EM 7725).

εἰς τὸν ἱερόν, ὅτι στεφανοὶ αὐτοὺς ὁ δῆμος ὁ Αἰξωνέων
ἀρετῆς ἕνεκα καὶ δικαιοσύνης τῆς εἰς τὸν δῆμο-
18 ν τὸν Αἰξωνέων καὶ τὰ κοινὰ τῶν Αἰξωνέων. Ἐπιγρά-
φαι δὲ τότε τὸ ψήφισμα εἰς στήλην λιθίνην τὸν δ-
ῆμαρχον Ἐπιφάνειον καὶ τοὺς ταμίαις καὶ στήσαι ἐ-
21 ν τῷ θεάτρῳ Αἰξωνῆσιν.

8. Στήλη πεντελικοῦ μαρμάρου (εἰκὼν 5) ὕψους 0,425 μ., πλάτους 0,27 καὶ πάχους 0,05 φέρουσα τιμητικὸν ψήφισμα τῶν ἱεροποιῶν κλπ. ἐπιμεληθέντων «τῆς θυσίας τῆ Ἥβης καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς». Τὸ ἐπὶ τῆς στήλης ταύτης ψήφισμα γραφὲν περὶ τὸ ἔτος 325/4 π. Χρ., ἴστατο «ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἥβης» ἐν Αἰξωνῆι. Ἐδημοσιεύθη, ἐξ ἀπογράφου τοῦ Κ. Πιττάκη, ὑπὸ τοῦ Α. Βοεσκή εἰς τὸν πρῶτον τόμον (1828) τοῦ CIG ἀριθ. 214 καὶ ἐν IG II² 1199. Ἦδη ἀπόκειται εἰς τὸ Ἐπιγραφικὸν Μουσεῖον ἀριθ. 7725.

1 Φιλατος Χρέμητος εἶπεν ἐπειδὴ οἱ
λαχόντες ἱεροποιοὶ εἰς τὸ τῆς Ἥβης
3 ἱερὸν δικαίως καὶ φιλοτίμως ἐπι-
μελήθησαν τῆς θυσίας τῆς Ἥβης κα-
καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς οἷς ἔδει αὐτοὺς θ-
6 ὑσαι καὶ λόγον καὶ εὐθύνας δεδώκα-
[σ]ιν, στεφανῶσαι αὐτῶν ἕκαστον θα-
λλοῦ στεφάνῳ Ἀντίχαρ[μ]ον Ναύσω-
9 νος καὶ Νέαρχον Χαιριγένους,
Θεόδοτον Αἰσχρωνος, Ἀριστοκλέα
[Κ]αλλιφώντος δικαιοσύνης ἕνεκα κα-
12 αὶ φιλοτιμίας τῆς εἰς τοὺς δημότας.
Ἐπιγράψαι δὲ τότε τὸ ψήφισμα ἐς-
τήλην λιθίνην καὶ στήσαι εἰς τὸ ἱε-
15 ρὸν τῆς Ἥβης τὸν δῆμαρχον τὸν μετ-
ὰ Νέαι<η>χμον ἄρχοντα.
Ἐπαινεῖσαι δὲ καὶ τοὺς σωφρονιστάς
18 καὶ στεφανῶσαι θαλλοῦ στεφάνῳ
ἕκαστον αὐτῶν Κίμωνα, Μεγά-
ληξιν, Πυθόδωρον Πυθέου καὶ τὸν
21 κήρυκα Χαρικλέα φιλοτιμίας ἕνε-
κα τῆς περὶ τὴν παννοχίδα ἐπαι-
νεῖσαι δὲ καὶ τὸν ἱερέα τῶν Ἡρακλειδῶ[ν]
24 Καλλίαν καὶ τὴν ἱέρειαν τῆς Ἥβης καὶ τῆς
Ἀλκμήνης καὶ τὸν ἄρχοντα Καλλι-
σθένην Ναύσωνος καὶ στεφανῶσαι ἐ-
27 καστον αὐτῶν εὐσεβείας καὶ φιλοτιμί-
ας ἕνεκα τῆς περὶ τοὺς θεοὺς. Ἐπιγρά-
ψαι δὲ τότε τὸ ψήφισμα ἐς τήλην λι-
30 θίνην καὶ στήσαι ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἥβης.

9. Τὸ ἄνω τμήμα τιμητικοῦ ψηφίσματος τοῦ δήμου Αἰξωνέων (εἰκὼν 6) ὑπὲρ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως· ὕψος τῆς στήλης 0,22, πλάτος 0,29, πάχος 0,06. Εὑρέθη εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἀρχαίου δήμου Αἰξωνέων, ἥδη δὲ ἀπόκειται εἰς τὸ Ἐπιγραφικὸν Μουσεῖον ὑπ' ἀριθ. 7731. Ἡ ἐπιγραφή εἶναι γεγραμμένη στοιχηδὸν διὰ 33 γραμμῶν· IG II² 1201.

Εἰκὼν 6.—Ἐκ τῆς ὀπισθίας ὄψεως χαρτίνου ἐτύπου.
(IG II² 1201.—EM 7731).

1 [Θ] ε ο ι.
[Ἄριστοκ]ράτης Ἄριστοφάνου εἶπεν· ἐπειδ- [ον πρεσβεύσ]ας διέλυσε Ἀθηναίου[ς και πά]-
3 [ῆ Δημήτρι]ος Φανοστράτου Φαληρέως ἀνίρ 9 [λιν ἐπανήγα]γεν εἰς τὸ αὐτὸ καὶ εἰ[ρήνην κ]-
[έστιν ἀγ]αθὸς περὶ τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίω- [ατηργάσατο Ἀ]θηναίους και τει χώρ[αι και]
[ν και τὸν δ]ῆμον τὸν Αἰξωνέων και πολέμ[ου] [ἐπιμελητῆς αἰ]ρεθείς ὑπὸ τοῦ δήμο[ου τοῦ Ἀθ]-
6 [γενομένο]υ ἐν τει χώραι και χωρισθέντ[ων τ]- 12 [ηναίων νόμους] ἔθηκεν καλ[οὺς και συμφέρ]-
[οῦ Πειραιῶς] και τοῦ ἄστεως διὰ τὸν [πόλεμ]- [οντας τει πόλε]ι· ὕστερον [δὲ — — —]

10. Μισθωτήριον συμβόλαιον τῶν Αἰξωνέων συνταχθὲν κατὰ τὸ ἔτος 346/5 π. Χρ., τοῦ ὁποίου εἶχον γραφῆ δύο ἀντίγραφα, ὧν τὸ μὲν ἴσατο «ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἥθης ἔνδον», τὸ δὲ «ἐν τῇ λέσχῃ» τῶν Αἰξωνέων. Ἡ σφισομένη στήλη ἀπόκειται ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν εἰς τὸ Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον τῆς Ὀλλανδικῆς πόλεως Leyden (Λούγγουνον τῶν Βαταυῶν). Ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ὑπὸ A. Boeckh τῷ 1828, εἰς τὸ CIG 93. μετὰ ταῦτα δὲ και ὑπὸ L. J. F. Janssen, Musei Lugduno-Batavi Inscriptiones Graecae et Latinae, Lugd. Bat. 1842, σελ. 1, πίν. I, H. v. Gelder, Ad tit. Graecos aliquot, qui in Museo Leidensi asservantur, Album gratulat. v. Herwerden, Utrecht 1902, σελ. 65-71, Dareste, Haussoullier, Reinach, Recueil d'Inscriptions Juridiques Grecques, I, σελ. 238 κέ., Dittenberger, Syll.³ ἀριθ. 966, IG II² 2492, κ.τ.λ.

1 Κατάδε ἐμισθωσαν Αἰξωνεῖς τὴν Φελλεῖδα
Αὐτοκλεῖ Αὐτέου και Αὐτέαι Αὐτοκλέους τέτ-
3 τάρακοντα ἔτη, ἑκατὸν πενήκοντα δυοῖν δρ-
αχμῶν ἑκαστον τὸν ἐνιαυτόν, ἐφ' ὧτε και φυτε-
ύοντα(ς) και ἄλλον τρόπον ἐν ἂν βούλωνται· τὴν δ-
6 ἐ μίσθωσιν ἀποδιδόναι τοῦ Ἐκατομβαιῶνος μη-
νός, ἐὰν δὲ μὴ ἀποδιδῶσιν εἶναι ἐνεχυρασίαν Αἰ-
ξωνεῦσιν και ἐκ τῶν ὠραίων τῶν ἐκ τοῦ χωρίου και
9 ἐκ τῶν ἄλλων ἀπάντων τοῦ μὴ ἀποδιδόντος· μὴ ἐ-
ξεῖναι δὲ Αἰξωνεῦσιν μήτε ἀποδόσθαι μήτε μισ-
θῶσαι μηδενὶ ἄλλω, ἕως ἂν τὰ τετταράκοντα ἔτ-
12 η ἐξέλθει. ἐὰν δὲ πολέμοι ἐξείργωσι ἢ διαφθείρ-
ωσί τι, εἶναι Αἰξωνεῦσιν τῶν γενομένων ἐν τῷ χ-
ωρίω τὰ ἡμίσεα. ἐπειδὴν δὲ τὰ τετταράκοντα ἔτη
15 ἐξέλθει, παραδοῦναι τοὺς μεμισθωμένους τὴν ἡμ-
ίσεαν τῆς γῆς χέρρον και τὰ δένδρα δσ' ἂν εἰ ἐν τῷ χ-
ωρίω, ἀμπελουργὸν δ' ἐπάγειν Αἰξωνέας τοῖς ἔτεσι
18 τοῖς τελευταίοις πέντε. χρόνος ἄρχει τῆς μισθώ(σεως)
τοῦ Δημητρίου καρποῦ Εὐβουλος ἄρχων, τοῦ δὲ ξυλίν-
ου ὁ μετ' Εὐβουλον· τὴν δὲ μίσθωσιν ἀναγράψαντας ε-
21 ἰστήλας λιθίνας τοὺς ταμίαις τοὺς ἐπὶ Δημοσθένου-
ς Δημάρχου<ς> στήσαι τὴν μὲν ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἥθης ἔν-
δον, τὴν δ' ἐν τῇ λέσχῃ, και ὄρους ἐπὶ τῷ χωρίω μὴ ἔ-
24 λαττον ἢ τρίποδας ἑκατέρωθεν δύο. και ἐὰν τις εἰσ-
φορὰ ὑπὲρ τοῦ χωρίου γίγνηται εἰς τὴν πόλιν, Αἰξωνέ-
ας εἰσφέρειν, ἐὰν δὲ οἱ μισθωταὶ εἰσενέγκωσι, ὑπολο-
27 γίζεσθαι εἰς τὴν μίσθωσιν. τὴν δὲ γῆν τὴν ἐκ τῆς γεω-
ρυχίας μὴ ἐξεῖναι ἐξάγειν μηδε(ν)· ἄλλ' ἢ εἰς αὐτὸ τὸ χ-
ωρίον. ἐὰν δὲ τις εἴπει ἢ ἐπιψηφίσει παρὰ τὰσδε τὰς σ-
30 υνθήκας, πρὶν τὰ ἔτη ἐξελεθῆν τὰ τετταράκοντα, εἶν-
αι ὑπόδικον τοῖς μισθωταῖς τῆς βλάβης. — Ἐτεοκλῆς
Σκάωνος Αἰξωνεὺς εἶπεν· ἐπειδὴ οἱ μισθωταὶ τῆς Φελ-

- 33 λειδος Αὐτοκλήης καὶ Αὐτέας συνχωροῦσιν ὥστε ἐκκόψαι τὰς ἐλάας Αἰξωνεῦσιν, ἐλέσθαι ἄνδρας, οἵτινες μετὰ τοῦ δημάρχου καὶ τῶν ταμιῶν καὶ τῷ μισθωτῷ ἀποδώσονται τὰς ἐλάας τῷ: τὸ πλεῖστον διδόντι, τοῦ δὲ εὐρόντος ἀργυρίου λογισάμενοι ἐπὶ δραχμῆ τὸν τόκον τὸν ἡμισυ ἀφελεῖν ἀπὸ τῆς μισθώσεως καὶ ἐνγράφαι ἐν ταῖς στήλαις τοσοῦτωι ἐλάττω τὴν μίσθωσιν: τοῦ δὲ ἀργυρίου τῆς τιμῆς τῶν ἐλαῶν λαμβάνειν Αἰξωνέας τὸν τόκον: τὸν δὲ πριάμενον τὰς ἐλάας ἐκκόψαι ἐπειδὴν Ἀνθίας τὸν καρπὸν κομίσηται τὸν μετ' Ἀρχία-ν ἄρχοντα, πρὸ τῷ ἀρότο. καὶ μύκητας καταλιπεῖν μὴ ἔλαττον ἢ (π)αλα(σ)ταίους ἐν τοῖς περιχυτρίσμασιν, ὅπως ἂν αἱ ἐλάαι ὡς κάλλιστα καὶ μέγιστα γένωνται ἐν τούτοις τρεῖς ἔτεσι. οἷδε ἠρέθησαν ἀποδόσθαι τὰς ἐλάας. Ἐτεοκλήης, Ναύων, Ἀγνόθεες.

11. Δύο ἀποσπάσματα τῆς αὐτῆς στήλης, πεντελικοῦ μαρμάρου, εὑρεθέντα εἰς «Τράχωνες» καὶ ἀποκείμενα νῦν ἐν τῷ Ἐπιγραφικῷ Μουσείῳ, ἀριθ. 12678 καὶ 12678α. Ἐπ' αὐτῶν σφύζονται τμήματα ψηφίσματος τοῦ δήμου Αἰξωνέων, γραφέντος μεταξὺ τῶν ἐτῶν 335-330 π. Χρ. Ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Lolling ἐν Ath. Mitt., τόμ. 4 (1879), σελ. 199, περιελήφθη δὲ καὶ ἐν IG II² 1196.

A

1 [.....¹⁹.....] οὐντων[ν] Α.Λ.οι[.....]
 [.....¹³.....] δικαστηρίωι, τὰς [δ]ὲ παρα[.....]
 3 [.....¹³.....] ἀζει..στας [.....⁶.....] ΝΛΛΙ[.....]
 [.....¹⁶.....] ο καὶ τὸν δήμαρχον Δωρ[.....]
 [.....¹⁰.....] ἐρ]οποιοῖς δι.ΛΙ[.....] κ]αλῶς εἰ.ο[.....]
 6 [.....¹⁶.....] δικάζεσθαι δὲ τὸν δήμαρχον.....
 [.....¹³.....] ἀποδεδωκῆσιν καὶ τῷ τοῦ ἐννο[μ]ίου τὴν τι[μ]ὴν οὐκ ἀποδ-
 [εδωκῶτι· ἐὰν δέ τις] τῶν ὀφειλόντων βούλωντα[ι] ἐπιτρέπειν τοῖς δημό-
 9 [ταις περὶ ὧν ὀφεί]λουσιν, ὁμόσασιν πρὶν εἰσάγεσθαι εἰς τὸ δικαστήριον
 [ποιήσεσθαι τὴν] ἐπιτροπὴν καθότι ἂν μέλλει εἶσ[ε]σθαι ὡς δικαιοσύνη τὰς
 [πράξεις ἀναβεβλ]ῆσθαι αὐτοῖς ἕως ἂν δικάζωσιν οἱ δημόται· ὁμοῖαι δὲ καὶ
 12 [ὅταν ἐπιτρέπωσιν] ἐμμενεῖν εἰς ἂν ψηφίσωνται οἱ δημόται καὶ ἀποδώσε-
 [ιν.....¹¹.....]·ι.ν τῶ[ν] ἐ]ζυτῶν ἢ τὰ βέβηια ποιή[σ]ειν τοῖς δημόταις· ὅσοι
 [δὲ ἂν αὐτῶν μήτε ἐμμένωσιν μ]ήτε ἀποδιδῶσιν ἂ ὀφ]είλουσιν μήτε τὰ ἐνέχ-
 15 [ουρα τὰ ἑαυτῶν ἀπολαδόντες ἄλλα τοια]ῦτα] ἀνέπ[α]ρα ἀνθυποτεθῶσιν μηδ-
 [ὲ.....³¹.....] περ]ὶ τούτων ἐπιτρέπειν ἐθέλω-
 [σι.....³⁷.....]ον καὶ οἱ σύνδικοι καὶ
 18 [.....³⁹.....] δῆμαρχος μετὰ τῶν συν-
 [δίκων.....³⁶.....] τοῖς δημόταις ὅσοι
 20 [.....⁴⁵.....] ἐὰν δέ τι τούτω-

[ν.....⁴⁰.....]οντων [εἰς δι[κ]-
 22 [αστήριον.....³⁸.....] τῷ: δημάρχω[ι]
 [.....⁵¹.....]ε..έτ.

B

1 [..] | [— — — — —]
 [..]επι[— — — — — π]
 3 [α]ρακα[ταθ.....⁵.....] δι]-
 αγνων[αι.....⁸.....]
 κα! λύ[σομαί οὐδὲν]
 6 τούτω[ν οὐτ' ἐγὼ οὐτ]-
 ε τῶν ἐμ[ῶν οὐδεὶς εἰ]-
 δότος ἐμ[οῦ; ἐὰν μὴ ψη]-
 9 φίσωνται οἱ [δ]ημότ-
 αι ἀποδόσθαι τὰ ἐν-
 νόμια. καὶ εἰς τὸν λοι-
 12 πὸν χρόνον ἀποφανῶ
 τοῖς δημόταις, ἐὰν
 τινά τι εἰδῶ ποιοῦν-
 15 τα τούτων ἐν τοῖς
 [ἀ]γροῖς. ἀληθῆ ταῦτα
 [ν]ῆ τὸν Δία, νῆ τὸν Πο-
 18 [σε]ιδῶ, νῆ τὴν Δήμητ-
 [ρα] εὐορκοῦντι μέμ-
 [μοι] εἶναι πολλά καὶ
 21 [ἀ]γαθ[ά, εἰ δ' ἐπιρκοί-
 [ην, τὰ ἐν]αντία. τοὺς
 [.....¹⁰.....]ητ[— —]

12. Στήλη λευκοῦ μαρμάρου ὕψους 0,52 μ., πλάτους 0,37, εὑρεθεῖσα εἰς «Τράχωνες». Ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Lolling ἐν Ath. Mitt. τόμ. 4 (1879), σελ. 206, καὶ κατελέχθη καὶ ἐν IG II² 2664.

1 δ ρ ο ς
 Χωρίου καὶ οἰκ[ίας]
 3 ἀποτίμημα προ[κός]
 Νικομάχει Πολυκλέ[ους]
 Φηγαέως θυγατρί.

13. Χαλκοῦν πινάκιον ἠλιαστικὸν ἀκέραιον (εἰκ. 7), ἀνήκον εἰς ἠλιαστὴν Αἰξωνέα. Εὑρέθη ἐντὸς τάφου ἐν Πειραιεῖ, νῦν δὲ ἀπόκειται εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Βερολίνου ἀριθ. 3425. Ἐδημοσιεύθη ὑπὸ L. Ross, Die Demen von Attika, Halle 1846, σελ. 57, ἀριθ. 37, περιελήφθη δὲ καὶ ἐν IG II² 1864.

Εἰκὼν 7. — Κατὰ φωτογραφίαν τοῦ ἀρχετύπου.
 (IG II² 1864. — Μουσεῖον Βερολίνου 3425).

Ε : Ἀντικράτης: Εὐκτ(ημονίδου)
 Αἰξωνεὺς

Περὶ τῶν δικαστικῶν πινακίων καθόλου διέλαβεν ὁ Ἰ. Ἀ. Μελετόπουλος, ἐν τῷ περιοδικῷ «Πολέμων», τόμ. Γ' (1947-48), σελ. 33-40, ἐν τῷ αὐτῷ δὲ περιοδικῷ, τόμ. Δ' (1949-51), σελ. 76-80, διετύπωσε τὴν γνώμην, ὅτι τὰ περιωθέντα χαλκᾶ πινάκια εἶναι τιμητικά, ἀπονεμόμενα ὑπὸ τῆς πολιτείας εἰς τοὺς ἡλιαστάς, δίκην παρασήμων, μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐνασκήσεως τοῦ ἡλιαστικοῦ λειτουργήματος.

Αἱ ἀνωτέρω, ὑπ' ἀριθ. 1-12, παρατεθεῖσαι ἐπιγραφαὶ προέρχονται ἅπασαι ἐκ τῆς ἀρχαίας Αἰξωνῆς καὶ ἀναφέρονται εἰς τὸν κοινωνικὸν καθόλου βίον τοῦ πλουσιωτάτου τούτου ἄττικου δήμου, ἰδίᾳ τὸν κατὰ τὸν Δ' π. Χρ. αἰῶνα, εἰς τὸν ὁποῖον ἅπασαι ἀνάγονται.

Ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν τούτων κυρίως ἀρῶμεθα τὰς γνώσεις ἡμῶν περὶ τῆς διοικητικῆς, κοινωνικῆς καὶ θρησκευτικῆς καταστάσεως τῆς Αἰξωνῆς καὶ βοηθοῦμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν εἰκόνα τῆς διοικήσεως καὶ τοῦ καθόλου δημοσίου βίου καὶ ἄλλων δήμων τῆς Ἀττικῆς, ἐξ ὧν δὲν περιεσώθησαν τοιαῦτα ἐπιγεγραμμένα τεκμήρια.

Πλὴν ὅμως τῆς πολυτίμου γενικότερας ταύτης ἱστορικῆς σημασίας τῶν εὑρεθεισῶν μέχρι τοῦδε αἰξωνικῶν ἐπιγραφῶν, εἰς ἣν κυρίως ἀπέβλεψαν οἱ πλείστοι τῶν προμνημονευθέντων πρώτων ἐκδοτῶν καὶ σχολιαστῶν αὐτῶν, ὑπὸ τῶν ἐπιγεγραμμένων τούτων μνημείων ἀνακύπτει καὶ τὸ ἐπίσης σπουδαιότατον εἰδικὸν πρόβλημα τῆς τοπογραφίας τοῦ δήμου τῶν Αἰξωνέων. Τοῦτο δὲν ἐπελύθη πλήρως καὶ ἀναμφισβητήτως μέχρι τοῦδε, ἐπειδὴ ἀκριβῶς, οἱ πλείστοι τῶν ἐκδοτῶν τῶν ἀνωτέρω ἐπιγραφῶν, ἠρκέσθησαν — ὡς συνήθως — εἰς μόνην τὴν ἔκδοσιν αὐτῶν ὡς φιλολογικῶν κειμένων καὶ δὲν ἐξήτασαν μετ' ἐπιστάσεως, οὐδ' ἐσημείωσαν μετ' ἀκριβείας, τὸν τόπον καὶ τὸν τρόπον τῆς εὐρέσεως ἐκάστης τῶν ἐπιγεγραμμένων τούτων στηλῶν, οὐδ' ἐξηκρίβωσαν τὴν σχέσιν αὐτῶν πρὸς τὰ κατεσπαρμένα εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Αἰξωνῆς πολυάριθμα ἐρείπια, οὐκ ἰμόνον ἠρίων (= οἰκογενειακῶν τάφων), ἀλλὰ καὶ ναῶν, ἀσφαλῶς, καὶ ἄλλων δημοσίων οἰκοδομημάτων. Ἔνεκα τούτου, τὸ πρόβλημα τῆς θέσεως τῆς εὐρέσεως ἐκάστης τῶν αἰξωνικῶν ἐπιγραφῶν θὰ ἀποτελέσῃ θέμα ἰδιαιτέρου ἄρθρου μου προσεχῶς δημοσιευθησομένου, ἀφ' οὗ συλλέξω καὶ παραθέσω καὶ τὰς ἐπιτυμβίους καὶ ἄλλας ἐπιγραφάς, τὰς σχετιζομένας ἀμέσως ἢ ἐμμέσως πρὸς τὸν δῆμον τῶν Αἰξωνέων.

Α. Α. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ—ΠΑΛΑΙΟΣ

Τ Ρ Ι Γ Λ Η Η Α Ι Ξ Ω Ν Ι Κ Η

Ὁ ἀρχαῖος δῆμος Αἰξωνέων, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἐπανεφέρθη εἰς τὰς ἡμέρας μας ὁ συνεταιρισμὸς μας, ἐκτὸς τῆς ἱστορικῆς καὶ ἀρχαιολογικῆς του σημασίας, ἦτο ὀνομαστὸς καὶ διὰ τὰς περιφήμους *τριγλας*, τὰς ὁποίας ἠλίεον εἰς τὴν θάλασσαν τῆς περιοχῆς του.

Οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς μᾶς διετήρησαν πολλὰς πληροφορίας περὶ τριγλῆς γενικῶς, ἰδιαιτέρως δὲ καὶ περὶ τῆς Αἰξωνικῆς.

Περὶ τριγλῆς γενικῶς: Ὁ Ἀθήναιος εἰς τὸ ἔργον του «Δειπνοσοφισταί», 324 C, γράφει: «*Τριγλή... τὴν δὲ τριγλὴν φησὶν Ἀριστοτέλης τρεῖς τίκειν τοῦ ἔτους ἐν πέμπτω μορίων τεκμαίρεσθαι λέγων τοὺς ἀλιεῖς τοῦτο ἐκ τοῦ γόνου τρεῖς φαινομένου περὶ τινὰς τόπους. μήποι' οὐκ ἐντεῦθεν ἐστὶ καὶ τὸ τῆς ὀνομασίας... ἐστὶ δὲ καρχαρόδους, συναγελαστικῆ, παντόστικτος, ἔτι δὲ σαρκοφάγος. τὸ δὲ τρίτον τεκοῦσα ἄγονός ἐστι· γίνεται γὰρ τινὰ σκωλήκια αὐτῇ ἐν τῇ ὑστέρα, ἃ τὸν γόνον, τὸν γινόμενον κατεσθίει. ἀπὸ δὲ τοῦ συμβεβηκότος Ἐπίχαρος ὀνομάζει αὐτὰς κυφὰς ἐν Ἡβας γάμφω διὰ τούτων*

ἄγε δὴ τριγλας τε κυφὰς κάχαρίστους βαιόνας.

Διοκλῆς δ' ἐν τοῖς πρὸς Πλείσταρχον σκληρόσαρκον εἶναι φησὶ τὴν τριγλάν. Σπεύσιππος δ' ἐμφερεῖ φησὶν εἶναι κόκκυγα, χελιδόνα, τριγλάν. Ὄθεν Τρύφων φησὶν ἐν τοῖς περὶ ζῴων, τὸν τριγλάν τινὰς οἶσθαι κόκκυγα εἶναι διὰ τε τὸ ἐμφερές καὶ τὴν τῶν ὀπισθίων σκληρότητα... τῇ δὲ Ἐκάτῃ ἀποδίδεται ἡ τριγλή διὰ τὴν τῆς ὀνομασίας κοινότητα· τριωδίτις γὰρ καὶ τριγλήνος, καὶ ταῖς τριακάσι δ' αὐτῇ τὰ δεῖπνα φέρουσι... Ἀπολλόδωρος δ' ἐν τοῖς περὶ θεῶν τῇ Ἐκάτῃ φησὶ θύεσθαι τριγλὴν διὰ τὴν τοῦ ὀνόματος οἰκειότητα· τριμορφος γὰρ ἡ θεός».

Ὁ ἰατρὸς Ξενοκράτης ὁ Ἀφροδισιεύς, ὁ ὁποῖος ἤκμασε περὶ τὸ 50 μ. Χρ., εἰς τὸ «Περὶ τῆς ἀπὸ τῶν ἐνύδρων τροφῆς», γράφει τὰ ἑξῆς: «*Τριγλα, ἐπιφανεστάτη ὄψων, εὐστόμαχος, εὐχυλος, εὐστομος, πλακώδης σὰρξ, δύσφθαρτος, μετρία πρὸς ἐκκρίσεις. Διαφέρει δὲ ἡ πελάγιος τῆς πετριάς, διάπυρρος οὖσα κινναβάρι καὶ χροσῶ· πωγωνοφόρος δ' ἐστὶ· λείπονται δὲ τούτων αἱ παραιγιάλιοι».*

Ἐπίσης καὶ ὁ ἰατρὸς Γαληνός, εἰς τὸ ὑπὸ τὸν αὐτὸν τίτλον μὲ τὸν Ξενοκράτην ἔργον του, «Περὶ τῆς ἀπὸ τῶν ἐνύδρων ζῴων τροφῆς», διαλαμβάνει ἔκτενῶς περὶ τριγλῆς: «*Ἔστι μὲν καὶ ἡδε τῶν πελαγίων ἰχθύων, τετίμηται δ' ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ὡς τῶν ἄλλων ὑπερέχουσα τῇ κατὰ τὴν ἐδωδὴν ἡδονῇ· σκληροτέραν δὲ σχεδὸν ἀπάντων αὐτῶν ἔχει τὴν σάρκα, καὶ ψαθυρὰν ἰκανῶς, ὅπερ σημαίνει ταῦτόν τῳ μήτε γλίσχρον εἶναι τι, μήτε λιπαρὸν ἐν αὐτῇ. Τρέφει τοιγαροῦν, ὅταν πεφθῇ καλῶς, τῶν ἄλλων ἀπάντων ἰχθύων μᾶλλον... Ἡ τοίνυν τῆς τριγλῆς σὰρξ ἡδεῖα μὲν ἐστίν, ὡς ἂν οἰκεία τροφή τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων, σκληροτέρα δὲ οὖσα τῶν ἄλλων ἰχθύων, ὅμως ἐκάστης ἡμέρας ἐσθίεσθαι δύναται, διότι ψαθυρὰ καὶ ἀλιπὴς ἐστὶ, καὶ τι δοιμύτης ἔχει... Τὸ γε μὴν ἦπαρ τῆς τριγλῆς οἱ λίχνοι τεθναμάκασιν ἡδονῆς ἔνεκεν· ἔνιοι δ' οὐδὲ καθ' ἑαυτὸ δικαιούσιν ἐσθίειν αὐτό, παρασκευάσαντες δ' ἐν ἀγγείῳ τὸ καλούμενον γαρέλαιον, ἔχον οἴνου βραχύ τι, καταρῶπτουσιν ἐν αὐτῷ τὸ σπλάγγνον, ὡς γίνεσθαι τὸ σύμπαν ἐξ αὐτοῦ τε καὶ τῶν προπαρασκευασμένων ὑγρῶν ἕνα χυμὸν ὁμοιομερῆ πρὸς γε τὴν*

αἴσθησιν, ἐν ᾧ τὰς τῆς τρίγλης σάρκας ἀποβάπτοντες ἐσθίουσιν. Ἐμοιγε μὴν οὐδ' ἠδοὴν ἔδοξεν ἔχειν ἀξίαν τῆς τοιαύτης τιμῆς, οὐτ' ὠφέλειαν τῷ σώματι, καθάπερ οὐδὲ ἡ κεφαλή. καίτοι καὶ ταύτην ἐπαινοῦσιν οἱ λίγχοι, καὶ φασι τὰ δεύτερα φέρεσθαι μετὰ τὸ ἥπαρ. Οὐ μὴν οὐδὲ διὰ τί τὰς μεγίστας τρίγλας ὠνοῦνται πάμπολλοι, δύναμαι γινῶναι, μήθ' ἠδεῖαν ὁμοίως ταῖς μικροτέραις ἐχούσας τὴν σάρκα, μήτ' εὐπεπτον, ὡς ἂν ἰκανῶς σκληράν. Ὡστε διὰ τοῦτο τινὰ τῶν ἀργυρίου παμπόλλου τὰς μεγάλας τρίγλας ὠνουμένων ἠρόμην τίς ποτέ ἐστιν ἡ αἰτία τῆς ἀφ' ἑαυτῶν σπουδῆς; ὁ δ' ἀπεκρίνατό μοι, μάλιστα μὲν διὰ τὸ ἥπαρ ὠνεῖσθαι τὰς τηλικαύτας, ἤδη δὲ καὶ διὰ τὴν κεφαλήν. Ἀλλὰ γὰρ ἀρκεῖ μέχρι τοσούτου περὶ τῶν τριγλῶν εἰρησθαι τῇ πρὸς τὸ χρήσιμον οἰκειότητι τοῦ λόγου. Γίνονται δ' ἄρισται τρίγλαι κατὰ τὴν καθαρὰν θάλασσαν, ὡπερ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἰχθύες, οὐχ ἥμισυ δὲ καὶ διὰ τὰς τροφάς· αἱ γοῦν τὰς καρκινάδας ἐσθίουσαι, καὶ δυσώδεις εἰσι καὶ ἀηδεῖς καὶ δύσπεπτοι καὶ κακόχυμοι. Διάγνωσις δ' αὐτῶν, πρὶν μὲν ἐσθίειν, ἀναπτύξαντι τὴν κοιλίαν· ἐσθίοντι δέ, κατὰ τὴν πρώτην εὐθέως ὁσμὴν τε καὶ γεῦσιν» (Ξενοκράτους καὶ Γαληνοῦ, Περὶ τῆς ἀπὸ τῶν ἐνύδρων τροφῆς, ἔκδοσις Ἀδαμαντίου Κοραῆ, ἐν Παρισίους 1814, σελ. 6, λα' καὶ 27-29. Πρβλ. καὶ σελ. 42, 103 καὶ 175).

Ἐπίσης ὁ Δίφιλος (παρ' Ἀθηναίῳ ἔ.ἀ. σελ. 355) περὶ τῆς ὠφελιμότητος τῆς τρίγλης ὡς τροφῆς λέγει τὰ ἑξῆς: «Τρίγλη εὐστόμαχος, παρασιτύφουσα, σκληρόσαρκος, δύσφθαρτος, ἐφρεκτικὴ κοιλίας, καὶ μάλιστα ἡ ἐξ ἀνθρώπων (δηλαδή ἡ ψημένη σὲ θρακιά, δηλ. ξυλοκόρβουνα)· ἡ δὲ ἀπὸ τηγάνου, βαρεῖα καὶ δύσπεπτος. Κοινῶς δὲ πᾶσα, αἵματος ἐκκριτικῆ».

Περὶ τῆς Αἰξωνικῆς τρίγλης: Ἦδη εἰς τὸ ἄρθρον τοῦ «Αἰξωνίη», τὸ γραφέν χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Αἰξωνῆς» (τόμ. Α', 1950-51, σελ. 130), ὁ διαπρεπὴς ἑλληνιστὴς καὶ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Χ. Χ. Χαριτωρίδης ἐσημείωσεν, ὅτι περιφνημοὶ ἦσαν καὶ αἱ Αἰξωνίδες τρίγλαι, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Σουΐδας.

Τὸ σχετικὸν χωρίον τοῦ λεξικογράφου Σουΐδα ἔχει ὡς ἑξῆς: «Αἰξωνίδα τρίγλην» δοκοῦσιν αὐταὶ κάλλιστα εἶναι καὶ τῶν ἄλλων διαφέρειν ταύτη». Τὰ αὐτὰ περίπου γράφει καὶ ὁ λεξικογράφος Ἡσύχιος: «Αἰξωνίδα τρίγλην» δοκοῦσι κάλλιστα εἶναι αἱ Αἰξωνικαὶ τρίγλαι».

Ἐπίσης καὶ ὁ Ἀθήναιος (ἔ. ἀ. 325 e-f) διεισήγαγε στίχους τῶν κωμικῶν ποιητῶν Κρατίνου καὶ Ναυσικράτους, εἰς τοὺς ὁποίους οὗτοι ἀναφέρουν καὶ ἐπαινοῦν τὰς τρίγλας τῆς Αἰξωνῆς: «Κρατῖνος δ' ἐν Τροφωνίῳ φησὶν

οὐδ' Αἰξωνίδ' ἐρυθρόχρων ἐσθίειν ἔτι τρίγλην

οὐδὲ τρυγόνος οὐδὲ δεινοῦ φηὴν μελανόρου.

Ναυσικράτης δ' ὁ κωμωδιοποιὸς ἐπαινεῖ τὰς Αἰξωνικὰς τρίγλας ἐν Ναυκλήροις λέγων οὕτως·

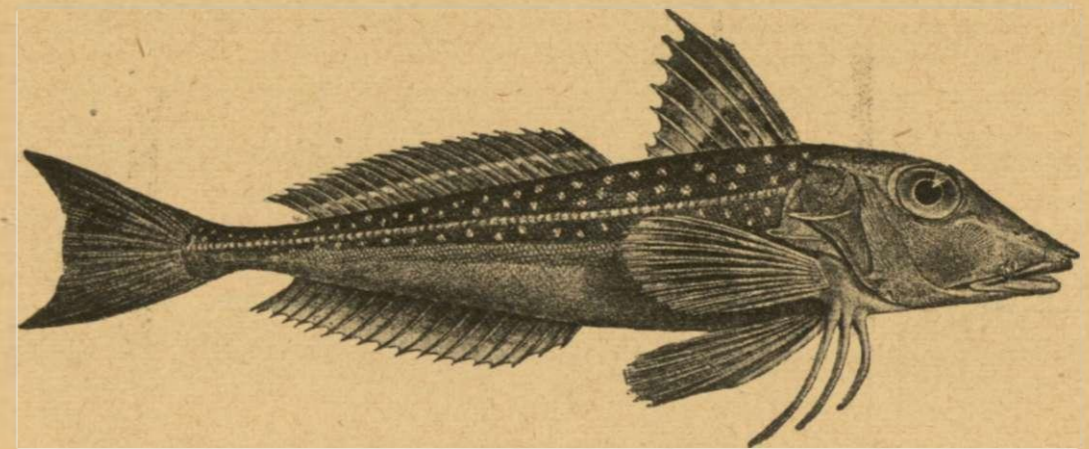
μετ' αὐτῶν δ' εἰσὶν ἐκπρεπεῖς φύσιν
αἱ ξανθοχρῶτες, ἅς κλύδων Αἰξωνικὸς
πασῶν ἀρίστας ἐντόπους παιδεύεται·
αἷς καὶ θεὰν τιμῶσι φωσφόρον κόρην,
δείπνων δταν πέμπωσι δῶρα νευτίλοι.
B. τρίγλας λέγεις».

Οἱ νεώτεροι σχολιασταὶ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, φιλόλογοι κυρίως, ἀλλὰ καὶ ἰχθυολόγοι, δὲν εἶναι σύμφωνοι ὡς πρὸς τὸ εἶδος τοῦ ἰχθύος, ὁ ὁποῖος ἔφερε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τὸ ὄνομα **τρίγλη**. Ἐξ αὐτῶν ἄλλοι μὲν δέχονται, ὅτι τρίγλη ἐλέγετο ὁ μύλλος ἢ μούλλος ὁ παγωνοφόρος, τὸ κοινῶς μπαρμποῦνι, ἐνῶ οἱ εἰδικώτεροι εἰς τὰ ἰχθυολογικὰ ὑποστηρίζουν, ὅτι ἡ τρίγλη εἶναι τὸ κοινῶς λεγόμενον **χελιδονόψαρον**.

Καὶ ἡμεῖς τασσόμεθα μὲ τὴν δευτέραν γνώμην, ὅτι δηλαδή τρίγλη εἶναι τὸ χελιδονόψαρον καὶ ὄχι τὸ μπαρμποῦνι, διὰ τοὺς κάτωθι λόγους:

A.—Ἡ ἐπιστημονικὴ ὀνομασία αὐτοῦ εἶναι, ἐκ τοῦ λατινικοῦ, *trigla-hirundo* (ἐκ τοῦ τριγλίζω καὶ χελιδῶν) ἢ *trigla-gurnardus*. Εἰς τὴν γαλλικὴν λέγεται *trigle-hirondelle*, ἢ *grondin rouge* καὶ εἰς τὴν ἀγγλικὴν *swallow-fish* ἢ *gurnard*.

B.—Τὸ χελιδονόψαρον, ὅταν ὁ ψαράς τὸ βγάξει ἀπὸ τὸ ἀγκύστρι ἢ τὸ καμάκι ἢ τὸ δίκτυ, ἢ καὶ ὅταν πετᾷ ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, τριγλίζει, ἐνῶ τὸ μπαρμποῦνι οὔτε πετᾷ ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, οὔτε τὰ πτερά του καὶ ἡ φωνὴ του ἔχουν καμμίαν ὁμοιότητα πρὸς τὸ πτηνὸν χελιδῶν.

Εἰκὼν 1.—Τρίγλη στικτὴ παγωνοφόρος.
(*Trigla-curnardus*)
Swallow-fish — Trigle-hirondelle.

Γ.—Ἐὰν σύρωμεν μίαν ὑποθετικὴν γραμμὴν ἀπὸ τὴν Αἰξωνῆν πρὸς τὸ ἀνατολικὸν ἢ τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς νήσου Αἰγίνης καὶ παρακολουθήσωμεν πλησίον τῆς Αἰξωνῆς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης μὲ γυαλί, θὰ διακρίνωμεν πολλὰ χελιδονόψαρα (τρίγλας Αἰξωνικᾶς) βάρους ἑκατὸν δραμίων μέχρι μιᾶς ὀκάς, σπανίως δὲ καὶ μεγαλύτερα.

Δ.—Τὸ μπαρμποῦνι εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ὀνομάζεται μύλλος ἢ μούλλος, ἐξ οὗ προῆλθε καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ λατινικὴ τοῦ ὀνομασίου *mullus-barbatus*, εἰς τὴν γαλλικὴν *mullet-barbet* καὶ εἰς τὴν ἀγγλικὴν *red-mullet*.

Τὸ χελιδονόψαρον λοιπὸν, τὸ ὁποῖον δὲν ὁμοιάζει μόνον κατὰ τὸ μέγεθος τῶν πτερυγῶν του καὶ τὸ σῶμα πρὸς τὸ πτηνόν, ἀλλὰ καὶ τραγωδεῖ ὡς ἡ χελιδῶν καὶ πετᾷ μὲ τὴν ἰδίαν τέχνην καὶ ἐπιδεξιότητα, εἶναι ἡ τρίγλη καὶ ὄχι τὸ μπαρμποῦνι, ὡς κακῶς πιστεύουν τινές. Τοῦτο συμφωνεῖ καὶ πρὸς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Σπενσίππου (βλ. ἀνωτέρω σελ. 71), ὁ ὁποῖος λέγει, «ἐμφερῆ εἶναι κόκκυγα, χελιδόνα, τρίγλαν».

Τρίγλη λοιπὸν εἶναι εἶδος ἰχθύων ἀκανθοπερυγίων, περιλαμβάνον εἶδη γνωστὰ ὑπὸ τὸ κοινὸν ὄνομα χελιδονόψαρα. Οἱ ἀνήκοντες εἰς τὸ γένος τοῦτο ἰχθύες, μικροὶ ἢ εὐμεγέθεις, ἔχουσι μεγάλως ἀνεπτυγμένα τὰ στηθαῖα πτερύγια, δυσαναλόγως πρὸς τὸ σῶμα, καὶ κατ' ἐξαίρεσιν πρὸς τοὺς ἄλλους ἰχθύς, τῇ βοήθειᾳ αὐτῶν δύνανται νὰ ἐκτελῶσι μεγάλα πηδήματα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος. Κατὰ τὰς μεσημβρινὰς ὥρας, ὁπότε τὸ ὕδωρ

είναι φωτεινότερον και κατά την ώραν τής δύσεως, όποτε τó ύδωρ συνήθως εις τά Ιδικά μας παράλια είναι θερμότερον, οι Ιχθύς ούτοι με τους πλουσίους χρωματισμούς των, εκ των οποίων κυριαρχεί ό ξρυθρός-ίόχρους και χρυσίζων, άπαντῶσιν εις τήν Μεσόγειον και άλλα-χοῦ, Ιδίως εις θαλάσσας των οποίων τά ύδατα δέν είναι πολύ ψυχρά.

Συμφώνως πρὸς τά άνωτέρω λεχθέντα, δυνάμεθα άδιστάκτως πλέον νά εἴπομεν, ότι τά χελιδονόψαρα, τά όποια άπό τήν Αἰξωνήν πρὸς τό άνατολικόν ή τό δυτικόν άκρον τής νήσου Αιγίνης διακρίνονται εις τόν βυθόν τής θαλάσσης, είναι γνήσιοι άπόγονοι τής περι-φήμου κατά τήν άρχαιότητα *τριγλης τής Αἰξωνικῆς*.

Οί άρχαιοι Αἰξωνεῖς με τους γείτονάς των Ἄλαιεῖς δέν έμενον άδιάφοροι, ως ήμεῖς οι νεώτεροι Ἑλληνας, διά τόν πλοῦτον τοῦ τόπου των, αλλά τόν ξεμεταλλεύοντο όπως ήρ-μοζεν. Εἶχον λοιπόν κατασκευάσει εις τήν περιοχήν των «*θυγγεῖον*», δηλαδή «βιβάρι», και εις αυτό ίσως και τήν εκμετάλλευσιν των Ιχθύων, νωπῶν και άλιπιάστων (έκει ήσαν και αι Ἄλαι, δηλ. άλνκαί, τās όποιās κατεστρέψαμεν οι νεώτεροι δι' επιχωματώσεων), ώφείλετο και ό μέγας πλοῦτος των Αἰξωνέων. Τήν ύπαρξιν τοῦ θυγγεῖου άναφέρει ό Φώτιος, εις τó λεξικόν του, έν λέξει «*Κύνειος*»: «*Θυγγεῖον έστιν Ἄλῃσι και γίνεται πρόσοδος μεγάλη ταύτην ή πόλις εις θυσίαν καταχωρίζει τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Κυνηίῳ Ἄλῃσι*».

Περὶ αὐτοῦ έγραψε τελευταίως και ό πρόεδρος τής «Αἰξωνῆς» κ. Ἰωσήφ Παπαδό-πουλος, εις τó περιοδικόν «Ἐκδρομικὸς Συνέκδημος», έτος 3ον, Σεπτ.—Οκτ. 1952, άριθ. 9—10, σελ. 14, θά γράψω δέ και έγώ έν εκτάσει εις προσεχῆς άρθρον μου.

ΦΡΑΓΚΗΣ ΒΕΡΝΟΥΔΑΚΗΣ

Εἰκὼν 2.— Τριγλή ξρυθρά πωγωνοφόρος.
(*Trigla - cuculus*)
Red - gurnard — Grondin rouge.

Η ΕΝΟΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΥΛΗΣ ΔΕΙΚΝΥΟΜΕΝΗ ΕΚ ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

(Συνέχεια εκ τοῦ προηγουμένου)

3. Η ΚΑΘΑΡΣΙΣ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΔΙΑ ΤΩΝ ΑΙΜΟΡΡΟΪΔΩΝ. Καθ' Ἴπποκράτην διά τής ρύσεως αίματος εκ των αίμορροΪδων άπαλλάσσεται ό όργανισμός εκ των περιττῶν και έπι-βλαβῶν χυμῶν, έπομένως ή ριζική αὐτῶν έγχείρησις άντεδεικνυται, διότι άποφράσσεται ή όδός άποχετεύσεως των νοσηρῶν χυμῶν και κατ' άκολουθίαν ό όργανισμός νοσεῖ. Εἰς περίπτωσιν δέ καθ' ήν εἴμεθα ύποχρεωμένοι νά προβῶμεν εις έγχείρησιν αὐτῶν καλόν είναι ν' άφήνωμεν μίαν διά τήν άποβολήν των νοσογόνων χυμῶν και κυρίως διά τήν άποκάθαρσιν τοῦ μελαγχο-λικῶ χυμοῦ (μελαίνης χολῆς), ή κατακράτησις τοῦ όποίου προκαλεῖ τόν καρκίνον (Ἄφορ. ΣΤ, 12). Τό αὐτό ύποστηρίζει και ό Γαληνός: «*εἰκότως οὖν συμβουλεύω κἂν μίαν φυλάττειν αίμορ-ροΪδα, ως διά ταύτης εκκενοῦσθαι τήν ἰλυώδη κακοχυμίαν τοῦ ήπατος*» (XVII A, 22).

Ἡ έμφάνισις δέ αίμορροΪδων εις τούς πάσχόντας εκ μελαγχολίας ή εκ νεφρίτιδος έθεω-ρεῖτο ως άγαθόν σημεῖον (Ἄφορ. ΣΤ, 11), διότι ως έλέχθη διά τής αίμορροΪας των αίμορροΪ-δων συναποβάλλεται και ό μελαγχολικός χυμός.

Αἱ δοξασίαι αὐταί τοῦ Ἴπποκράτους διετηρήθησαν και εις τόν λαόν μας, όστις έλκει άπ' ευθείας τήν καταγωγήν του εκ τοῦ άρχαίου Ἑλληνικοῦ, και άκολουθεῖ ταύτας, παρ' όλας τās άντιθέτους άντιλήψεις τής επιστημονικής Ιατρικῆς. Ὅσοι ύπεβλήθησαν, λέγει ό Ἴπποκράτης εις τó περί Χυμῶν έργον του (βρα Κ. Μητροπούλου ΙΑΤΡΙΚΗΝ ΒΙΒΛΟΝ Β, 1, σελ. 153 § XXXIII), εις άκαιρον θεραπείαν των αίμορροΪδων ταχέως προσεβλήθησαν ύπό διαφόρων νόσων. «*ἰητρουθέντες γε μὴν άκαίρως, σνχοῖ τοιοῦτοισιν οὐ βραδέως εάλωσαν και όλέθρια οὔτως*» (αὐτόθι περί Χυμῶν στ. 593).

Και ό λαός μας, άποφεύγει τήν έγχείρησιν των αίμορροΪδων, διότι πιστεῦει ότι τó άπο-βαλλόμενον αίμα συντείνει εις τήν διατήρησιν τής υγείας, ως άσφαλστική δικλείς.

4. Η ΦΛΕΒΟΤΟΜΙΑ ΤΗΣ ΩΤΙΚΗΣ ΦΛΕΒΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΥΠΟΓΛΩΣΣΙΟΥ. Ὁ Ἴπποκρά-της συνιστᾷ: «*Τῷ τὰ σπισθεν τής κεφαλῆς όδυνωμένῳ ή έν μειώπῳ όρθή φλέψ τμηθεῖσα ώφελεί»* (Ἄφορ. Ε, 68).

Διά τήν θεραπείαν τής κυνάγχης συνιστᾷ τήν τομήν τής ύπογλωσσίου άρτηρίας «*και τās φλέβας τās ύπό τῇ γλώσση τάμνειν, άφιέναι δέ αίμα και άπό των άγκώνων*» (Περὶ Νούσων τό Γ, Littre τ. VII, σελ. 130 κεφ. 10) «*Πρῶτον μὲν τās ύπό τῇ γλώσση άποσχᾷν*» (VII, 54 2). Και ή Ἴπποκρατική αὐτή Ιατρική παραγγελία εφαρμόζεται εύρύτατα ύπό τοῦ λαοῦ μας εις διαφόρους παθήσεις.

Και ό Ὀρειβάσιος τονίζει ότι τās χρονίως νόσους έλαφρώνομεν διά τής τομῆς των πλη-σιεστέρων φλεβῶν. Τοιουτοτρόπως συνιστᾷ τήν τομήν τής μετωπιαίας φλεβός επί έντόνων κεφαλαλγιῶν, άλλους κατά τόν αύχένα, επί βάρους τής κεφαλῆς, εις φλεγμονάς δέ τοῦ λάρυγγος και τής τραχείας άρτηρίας συνιστᾷ τήν τομήν τής ύπογλωσσίου φλεβός κ.ο.κ. (πρβλ. Ὀρειβ. Ιατρ. Συναγ. VII, ε, εις CORPUS MED. GR. τόμ, VI, I, 1, σελ. 206).

5. ΔΟΞΑΣΙΑΙ ΠΕΡΙ ὈΚΤΑΜΗΝΩΝ. Παρ' άρχαίοις ό τοκετός όκταμήνου έθεωρεῖτο ότι ένεΐχε κίνδυνον τόσον διά τó έμβρυον, όσον και διά τήν μητέρα. Αἱ άντιλήψεις αὐταί ήσαν εύρέως παρ' άρχαίοις διαδεδομέναί και τοῦτο διότι έπίστευον ότι οι άρτιοι μήνες, ήμέραι, έβδομάδες και έν γένει αριθμοί έξήσκουν κακήν επίδρασιν, ένῶ έξ άντιθέτου οι περιττοί εύνοϊκήν. «*σκοπεῖν γάρ χοῦ τόν μέλλοντα ἰητρον όρθῶς στοχάζεσθαι των καμνόντων σωτηρίας, θεωροῦντα, μὲν περιττά πάσας, των δέ άρτίων, τήν τεσσαρεσκαδεκάτην, και τήν όγδόην, είκοσῆν και τεσσαρακοσῆν και δευτέρην*» (αὐτόθι). Αἱ άντιλήψεις δ' αὐταί έχουν Πυθαγορικήν τήν προέλευσιν. «*Φασί γαρ τούς όγδόους των μηνῶν και χαλεπώτατα φέρειν τās γαστέρας, όρθῶς λέγουσι. Ἔστι δέ όγδοος μήν οὐ μόνον ό χρόνος οὔτος, άλλ' ει και ήμέρας λάβοι άπό τοῦ έβδομου μηνός και τοῦ έννάτου Ἴπ. περί Ἑπταμήνου κεφ. 3, Lit. VII, 440 (πρβλ. περί όκταμήνων εκ των Ἀριστοτ.) «*περὶ των όκτιμήνων εισί τινες οἱ φασιν οὐδέν ζῆν*» (Ὀρειβ. Ιατρ. Συλ. XXII, 5). «*Ὅσαι των γυναικῶν έτεκον πολλά παιδία και αι αὐτέων εξεγένετο χωλόν ή τυφλόν ή άλλο τι κακόν, φήσουσιν επί τουτέου τοῦ παιδίου τόν όγδοον μήνα χαλεπώτερον διαγαγεῖν ή έφ' ών έτεκον οὐδέν κακόν έχόντων*» τó γάρ έμβρυον τó πηρωθέν έν τῷ όγδῶ μηνί Ιασχυρῶς ένόσησεν» (Ἴπ. περί Ἑπταμήνου κεφ. 5, σελ. 444).*

Εἰς δέ τó περί όκταμήνων κεφ. 10 γράφει επίσης: «*περὶ δέ όκταμήνου γενέσιος φημί διοσᾶς έφεξῆς κακοπαθείας γενομένης άδυνάτους είναι ποιείειν φέρειν τά παιδία και διά τοῦτο οὐ περιγίνεσθαι τά*

δκτάμηνα' συγκυρεί γάρ αὐτέοις ἐφεξῆς κακοπαθεῖν τὴν τε ἐν τῇ μήτρῃ γενομένην κακοπαθειὴν καὶ τὴν ὅταν ὁ τόκος γένηται καὶ διὰ τοῦτο τῶν δκταμήνων οὐδὲν περιγίνεται» (Lit. VII, 452).

Αἱ δοξασίαι αὗται τῶν ἀρχαίων, αἵτινες κέκτηνται ἐπιστημονικὴν βᾶσιν διότι τὸ ἔμβρυον μὴ ἔχον εἰσέτι προσλάβει τὴν φυσιολογικὴν θέσιν τοκετοῦ, φέρεται πρὸς τὴν ἔξοδον ἀνωμάλως ἐξ οὗ καὶ οἱ πολλοὶ αὐτῶν θάνατοι, ἔχουν στερρῶς ἐμφυτευθῆ εἰς τὸν λαόν μας, ὥστε τρόμος καταλαμβάνει τὰς ἐπιτόκους, ὅταν πρόκειται νὰ τεκνοποιήσουν κατὰ τὸν ὄνον μῆνα.

6. ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ ΟΔΟΝΤΟΦΥΪΑΣ. Ἡ σύγχρονος ἰατρικὴ ἀρνεῖται ὅτι εἶναι δυνατόν ἡ ὄδοντοφυΐα νὰ προκαλῆ διάφορα φαινόμενα. Ἰδίᾳ ἐκ τοῦ νευρικοῦ καὶ τοῦ πεπτικοῦ συστήματος. Ἀντιθέτως εἰς τὸν λαόν μας εἶναι στερρῶς ἐδραιωμένη ἡ πεποίθησις ὅτι κατὰ τὴν ὄδοντοφυΐαν ἐμφανίζονται πολλὰ ἐνοχλήματα, ὡς πρῶτος ὁ Ἱπποκράτης περιγράφει «πρὸς δὲ τὸ ὄδοντοφυεῖν προσάγουσιν οὐλῶν ὀδαξημοί, πυρροί, σπασμοί, διάρροιαί καὶ μάλιστα ὅταν ἀνάγωσι τοὺς κυνόδοντας» (Ἄφορ. III, 25).

7. ΣΠΑΡΓΑΝΑ. Τὸ ἔθιμον τῆς σπαργανώσεως τῶν βρεφῶν διεδόθη εἰς τὸν λαόν μας ἀπὸ τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς καὶ δὲν ἐχρησιμοποίηθη ἀπὸ τῶν χρόνων ἐκείνων μέχρι σήμερον ὑπὸ οὐδενὸς ἑτέρου λαοῦ πλην τοῦ ἰδικοῦ μας. Τὰ σπάργανα ἐφέροντο μέχρις ἡλικίας δύο ἐτῶν, ἀντιθέτως εἰς τοὺς Αἰγυπτίους, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Διοδ. Σικελιανοῦ (I, 80) δὲν ἀναφέρεται τοιαύτη συνήθεια. Ὅτι εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ εἰς ὄλους τοὺς Ἕλληνας ἦτο λίαν ἐν χρήσει μαρτυρεῖται ὑπὸ πολλῶν συγγραφέων (ὄρα Ὑμν. Ὀμ. εἰς Ἑρμ. 151. 306. Πίνδ. N. 1.58. Πίνδ. II, 4, 202, Αἰσχ. Χο. 755. πρβλ. 529, 759, Ἄγ. 1606) «τὸ τοίνυν νεογενὲς παιδίον, τοῦτο δὴ τὸ ἀμειπτον ἀπάση τῇ κατασκευῇ πρῶτον μὲν σπαργανοῦ σθῶ, συμμετέροις ἄλοις περιπατιόμενον ὅπως αὐτῷ στερεότερον καὶ πυκνότερον εἶη τὸ δέσμα τῶν ἔνδον μορίων» (Γαλ. ὑγιεινὸς λόγος A, CORPUS MEDIC. GRECORUM, τόμ. V, 4, 2, σελ. 16 § 4).

8. ΠΕΡΙ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΠΕΡΜΑΤΟΣ. Εἰς τὸν λαόν μας ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη ὅτι τὸ σπέρμα προέρχεται ἀπὸ τὸν νωτιαῖον μυελόν, ἤκουσα μάλιστα χωρικόν τινα εἰς τὴν περιφέρειαν Τριπόλεως νὰ συμβουλεύη τὸν υἱόν του νὰ μὴν ἐξασκεῖ ἀναισθησίαν. «διότι θ' ἀδειάσῃ τὸ μελοῦδι τῆς ραχοκοκκαλίας του». Τὴν αὐτὴν ἀντίληψιν ἀνευρίσκομεν καὶ εἰς τὸν Πλάτωνα καὶ Ἱπποκράτην «...καὶ νομίζουσι ἐκ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ τὸ σπέρμα κατέρχεται πρὸς τὸ τοῦ ἀρρενος αἰδοῖον» (Γαλ. Ὑπόμν. εἰς Πλάτ. Τίμ. CORP. MEDIC. GR. V).

9. ΑΠΟΝΑΡΚΩΣΙΣ ΤΩΝ ΚΩΝΩΠΩΝ ΔΙΑ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Γαληνοῦ (XIV, 281) καὶ ἄλλων ὁ Μέγας Ἱπποκράτης ἢ ὁ Ἀναξαγόρας κληθέντες διὰ τὴν καταπολέμησιν τοῦ λοιμοῦ τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὸ 2ον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἤναψον μεγάλας πυράς καὶ ἐδημιούργησαν καπνοὺς δι' εὐδόσμων ἀνθέων καὶ χλωρῶν κλάδων, τὸν ὅποιον ἔτρεψαν πρὸς τὴν πόλιν. Φαίνεται διὰ τῶν νεφῶν τοῦ καπνοῦ ἐπιδίωξαν κυρίως τὴν ἀπονάρκωσιν τῶν ἀνωφελῶν κωνώπων καὶ ἀπήλλαξαν οὕτω τὴν πόλιν ἐκ τῆς μάστιγος τῆς ἐλονοσίας, ἣτις ἐλυμαίνετο τὸν ἀρχαῖον κόσμον.

Τὸν τρόπον τοῦτον τῆς ἐκδιώξεως ἢ ἀπονάρκωσεως τῶν κωνώπων χρησιμοποιοῦν εὐρύτατα εἰς πολλὰ μέρη οἱ χωρικοὶ μας δημιουργοῦντες καπνὸν διὰ τῆς καύσεως ἀχύρων καὶ κυρίως κόπρων βοῶν (πρβλ. Κ. Μητροπούλου, Ὁ λοιμὸς τῶν Ἀθηναίων. Νοσοκ. Χρον. τόμ. 10, σελ. 41).

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω, νομίζομεν ὅτι παρέσχομεν ἐκ τῆς λαϊκῆς ἰατρικῆς θετικὰ τεκμήρια περὶ τῆς ἐνότητος τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον, αἱ ἀποδείξεις αὗται, ἐπαναλαμβάνομεν, τυγχάνουσι θετικώτεροι τῶν ἄλλων, διότι διεδόθησαν εἰς τὸν λαόν μας αὐτούσιαι ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν καὶ δὲν ἔχουν ἐξωθεν τὴν προέλευσιν καὶ οὐδὲν τὸ κοινὸν πρὸς τοὺς γειτονικοὺς λαοὺς καὶ ἰδίᾳ τοὺς σλαύους, οἱ ὅποιοι, ὡς δύναμαι νὰ γνωρίζω, οὐδὲν ἐκ τούτων ἔχουν εἰς τὴν λαϊκὴν τῶν ἰατρικῆν.

Κ. ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

Τὸ περιοδικὸν
«ΣΥΛΛΕΚΤΗΣ»
ὁδὸς Ἱπποκράτους 4
ΑΘΗΝΑΙ

Ἰδρυσε τμήμα «Ἐξευρέσεως Παλαιῶν Βιβλίων» πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν μακρὰν τῶν Ἀθηναίων εὐρισκομένων ἐρευνητῶν καὶ βιβλιοφίλων. Ὅθεν οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ προμηθευθῶσι παλαιὸν τι βιβλίον, οἴουδῆποτε περιεχομένου (Θεολογικὸν - Ἱστορικὸν - Φιλολογικὸν κ.τ.λ.), ἄς ἀποστέλλουν τὸν τίτλον τοῦ βιβλίου ἢ κατάλογον τῶν ζητουμένων ὑπ' αὐτῶν.

Ἐπίσης δύνανται νὰ ἐξυπηρετηθοῦν καὶ οἱ ἀσχολούμενοι μὲ ὠρισμένον κλάδον ἢ μὲ ἐν εἰδικὸν θέμα, γράφοντες σχετικῶς εἰς τὴν ὡς ἄνω διεύθυνσιν.

